

Uvodnik

Danijel Devetak

Vera in kultura

Koliko traja uvodnik? Dve ali tri minutke, kolikor pač traja njegovo branje. Ta uvodnik pa bi rad trajal malo več, saj so tri minutke na leto premalo za resnejši razmislek o katoliškem tisku. Januar je namreč mesec verskega tiska in tudi v začetku leta 2005 želimo razmisliti, od kod katoliški časnikarji in sodružniki prihajamo in kam gremo: kakšno je naše poslanstvo in kaj želimo nuditi bralcem.

Vprašanje katoliškega tiska je neločljivo povezano z vprašanjem odnosa med vero in kulturo. Vsak vernik je namreč poklican, da po svojih močeh in sposobnostih sodeluje pri evangelizaciji, t.j. širjenju Kristusove navzočnosti v svetu in preoblikovanju konkretne stvarnosti okrog nas. Odnos z Bogom ni nekaj abstraktnega, ampak se ureničuje v zgodovini: vsak človek srečuje Boga v svojem času in prostoru, v svojih šibkostih prej kot v svojih uspehih. Zgodovina je torej prostorje, v katerem se oznanja evangelij in uteleša naša vera. Protagonisti evangelizacije zato niso le izobraženci, ampak vsi verniki, ki s ponižnostjo sodelujejo pri tem delu s Kristusom, ki je živa oseba, prisotna tudi danes, tudi med nami. Če v to ne verjamemo, se zamenjamo imenujemo kristjani. Papež Pavel VI. je že leta 1975 zatrdil, da je razkorak med vero in kulturo glavna drama našega časa. Še vedno je eden glavnih izzivov našega časa prav evangelizacija sodobne kulture, iskanje sinteze med vero, življenjem in kulturo. Vera, ki ostaja izolirana med hišnimi zidovi in se ne uteleša kot kultura - t.j. skupek vrednot, v katerih se neka skupnost prepozna -, še ni dovolj "prežvečena" vera. Tudi Janez Pavel II. si goreče prizadeva za poenotenje med vero in kulturo, saj se tudi on dobro zaveda dejstva, da je kultura nadvse pomembna življenjska razsežnost. O tem nam lahko veliko pove tudi zavetnik katoliških časnikarjev in tiskarjev, sv. Francšek Saleški, ki je bil izviran in zato tudi učinkovit.

To, kar ponuja krščanstvo, je v živem nasprotju s prevladujočo kulturo, saj zagovarja dostojanstvo prav vsake osebe, tudi (oz. zlasti) najšibkejši. "Razviti" svet, utopljen v kulturo smrti, je iz spleta že naredil državljansko pravico, še naprej pa koraka za zastavo kontracepcije (ki je po trgovanju z orožjem drugi najmočnejši "business" na svetu!), evtanazije in genetske manipulacije. Prav to je eno glavnih področij, na katerem lahko verniki veliko naredimo: ne le v družini, šolah, na delovnem mestu in v politiki, ampak tudi na področju pričevanja in informiranja. Sama Cerkev priporoča vernikom, ki delajo pri sredstvih javnega obveščanja, naj na pošten način (!) širijo in oznanjajo evangetijski duh v vse družbene resorje, tako da bodo ljudje imeli možnost gledati na svet in na vse, kar se dogaja, skozi oči evangelija in ne le v materialistično-ekonomski logiki, ki jo ponuja svet. Zato so lahko katoliški mediji glavno družbeno formativno in informativno sredstvo nove evangelizacije v dialogu z današnjim svetom.

Biologija nas uči, da se življenje začne tam, kjer ena celica išče drugo. Celica, ki se izolira in zapira vase, pa umre. Za kristjane je nadvse pomembno, da ostajamo odprti dialogu in novemu, kot nas uči - zvest slovanški miselnosti - tudi sv. oče Janez Pavel II., ki vedno znova poudarja, da na prvem mestu niso ideje, ampak življenje. Nagovarja vse ljudi dobre volje in se nikomur ne boji povedati, kar misli. Priložnosti ne manjka, vzorov niti. Vse drugo je stvar naše dobre volje.

Foto DPD

Naša narodna skupnost je odvisna od naše šole in je zato še kako potrebno, da naše otroke vpišemo v slovensko šolo!

Do 25. januarja pri nas še potekajo predvpisi v šolo s slovenskim učnim jezikom in prav je, da povabimo naše bralce, naj svoje otroke vpišejo v slovensko šolo, pa čeprav smo mnjenja, da naših bralcev o tem ni potrebno posebej prepričevati, ker že sami dobro vedo, kako pomembna je slovenska šola za vse nas in še posebej za naše otroke.

Pa vendar bi radi na prvi strani našega tednika še enkrat posebej opozorili na temeljno resnico, da je od slovenske šole odvisna vsa naša narodna skupnost, in tudi na to, da je res, kar včasih zveni le kot prazno leporečje, če dejanj ni za besedami, namreč to, da je slovenska šola hrbtenica naše narodne skupnosti v Italiji, kar sicer večkrat ponavljamo vsi, ki smo tako ali drugače s šolo povezani. Tisti, ki imamo pri nas otroke v slovenskih

šolah, vemo, da s slovenskimi šolami, ki so sestavni del italijanskega šolskega sistema, ni vse tako, kot bi moralo biti, saj večkrat pogrešamo predvsem pri naših šolnikih večjo prisotnost v našem javnem, slovenskem kulturnem in družbenem življenju, prevečkrat tudi odlično znanje slovenščine, ki bi ga lahko našim otrokom potem v šoli posredovali; še vrsto stvari bi lahko našli, ki jih pogrešamo, kot bi lahko tudi naši šolniki na račun nas, staršev šoloobveznih otrok, lahko povedali marsikatero pikro, prva od teh je ta, da se vse preveč zanašamo nanje in na njihovo znanje, da premalo sodelujemo pri vzgoji in učenju svojih otrok.

Vse to je res, kot je res tudi dejstvo, da je naša šola samo sestavni del italijanskega šolskega sistema, ki je že dalj časa v težki krizi, da ne rečemo v komi, iz katere ga bo zelo težko prebuditi. Tudi sedanja vladna garnitura ni naredila veliko za šolo, je pa zgledno poskrbela, da se o šoli zelo malo govori, da sredstva obveščanja zelo malo pišejo o težavah, s katerimi se srečujejo šolniki na vseh ravneh, tudi na univerzah. Primer zadnjih šolskih in študentskih protestov je več kot lep primer, kako živimo v času, ko dogodkov ni, če o njih televizija ne poroča. Skratka: denarja za javno šolo je vedno manj in nihče naj ne zaviada našim ravnateljem in ravnateljicam kot tudi ne našim šolnikom, ki so za svoje delo naravnost nesramno premalo plačani. Časi, ko se je imelo v naši družbi do učiteljev in šolnikov spoštljiv, skorajda boječ odnos, so minili. Časi, ko so bili slovenski šolniki v naši sredi steber naše kulture in narodnega življenja, ohranjanja

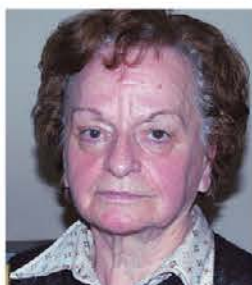
narodne samozvesti in identitete, so minili, saj jih vse manj vidimo na naših kulturnih prireditvah, celo na osrednji Prešernovi proslavi jih je iz leta v leto manj, včasih jih lahko naštejemo le za prste ene roke. Časi, ko so naši šolniki imeli v razredu otroke, ki so bili skorajda izključno iz slovenskih družin, so tudi za vedno minili, saj imajo danes pred seboj otroke iz narodnostno mešanih zakonov, iz italijanskih zakonov in iz družin drugih narodnosti, kar pomeni, da se je naša družba izredno spremenila in se na te spremembe nismo še sami navadili, kaj šele, da bi se nanje navadil šolski sistem, ki je že itak pregovorno počasen in vedno caplja za družbenimi spremembami. V dokaz za to samo podatek, da imajo naši otroci v primerjavi z vrstniki v Evropski uniji veliko manjše možnosti za današnje nujno potrebno računalniško usposabljanje.

Pa vendar še lahko zatrdimo, da bomo naši šoli vedno stali ob strani, ker smo še vedno trdno prepričani, da je prav šola tista, ki vzgaja prihodnje "polnokrvne člane naše skupnosti", kot smo pred leti napisali v podobnem zapisu. Tudi toliko objektivnosti ne premoremo, da bi zapisali, da imamo pač tako šolo, kakršno si zaslužimo, a dejstvo je, da se vsi zavedamo, da so šolniki in šolarji vse preveč prepuščeni sami sebi, predvsem dnevna politika premalo naredi, da bi imeli boljšo šolo.

Gotovo pa je, da je naša narodna skupnost odvisna od naše šole in je zato še kako potrebno, da naše otroke vpišemo v slovensko šolo!

Jurij Paljk

Intervju

Dorica Makuc
o svojih
spominih
na Trgovski oz.
Ljudski dom ter
na čas po drugi
svetovni vojni

3

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta

Minulo nedeljo
so nam naše
pevke in pevci
podarili doživet
božični koncert
v stolnici
sv. Justa.

11

Pogovor

Inž. Franc
Kattnig, vodja
celovške
Mohorjeve
družbe, je pred
dnevi obhajal
okrogel jubilej.

12

Intervju / Dorica Makuc

Potrebujeemo še eno kulturno renesanso

Dorica Makuc je v slovenski javnosti znana kot novinarka in publicistka, avtorica zanimivih knjig in dokumentarcev zlasti o naši - primorski - polpretekli zgodovini. Še vedno raziskuje in rešuje pozabe zgodbe "malih" ljudi. Gospe Dorici, "nemirnemu duhu", kleno zavezanemu vsemu, kar diši po slovenskem in predvsem primorskem, se iskreno zahvaljujemo za pogovor, v katerem je obudila svoje spomine na vzdušje v času, ko je bil Trgovski oz. Ljudski dom še slovenski, ter na nekatere ključne osebnosti bogatega kulturnega življenja na Goriškem po drugi svetovni vojni.

Konec novembra lani sem vas videl v množici na proslavi ob 100-letnici Trgovskega doma v Gorici. S kakšnimi občutki ste tisti dan stali pred Fabianijevo palačo?

Bila sem ganjena! Tam smo po drugi vojni doživeli kulturno renesanso. Sploh se ni postavljalo vprašanje, ali smo pripadali svobodomiselnim, komunistom ali katoličanom, tej ali oni stranki. Pomembno je bilo slovenstvo! Živa je bila slovenska podoba našega mesta! V goriških trgovinah se je vedno govorilo slovensko, tudi ko je bilo najhujše, ko je že pisalo: "Qui si parla solo italiano". Žal je po prvi vojni šlo proč veliko inteligence. Toda trgovci, gostilničarji, krojači in peki so ostali. Uradništva ni bilo; če nisi bil v fašistični stranki, nisi dobil službe.

Vsa čast županu Vittoriju Brancatiju in prof. Sergiu Tavanu za to, kar sta povedala na proslavi! Sicer sem mislila, da bo pred Trgovskim domom ob njegovi 100-letnici več ljudi. So pa bili zraven tudi ta pravi "Goriziani"; to mi je bilo v zadoščenje. Ja, še eno renesanso bi potrebovali...

Kakšna je bila goriška renesansa po drugi vojni?

Goriški Slovenci smo se tedaj šli pravi kulturni prerod. Spominjam se, kako sva v tistem času z gospo Nedo Gravner Lurašek začeli iskati po hišah knjige za knjižnico na Travniku. Neka trgovina je namreč dala na razpolago prostor, kjer smo odprli slovensko knjižnico. Vodial jo je znameniti Podgorec Andrej Paglavec, duša goriške ljudske knjižnice in čitalnice po drugi svetovni vojni. Z očetom Ivanom Kacinom sva se namreč leta 1941 vrnila iz Ljubljane in rabila sem branje. Naša mama je poznala Bednarika; k njim sem hodila po knjige, ker jih je tam bilo veliko. Na Kornu se je medtem obnovila glasbena šola, tista, ki je prej delovala v Trgovskem domu; imenovala se je Pevski in glasbeno društvo. Z mamo sva peli v velikem mešanem zboru, ki ga je vodil prof. Emil Komel. Mikalo me je tudi gledališče; obnovila se je namreč tudi dramska dejavnost. Pripravljali so komedijo Matiček se ženi; režiser je bil gospod Leban, izobraženec, ki je delal pri Korenu. Niso mi bile dovolj knjige in petje; želela sem si tudi gledaliških desk! To je bilo v letih 1945-47. Živahna leta! Stopila sem v dramsko skupino. Mikala me je vloga Nežice; to pa je režiser bil dolžan dati starejši gospe, ki je že igrala v Trgovskem domu. Bila sem

užaljena, ker me niso dovolj upoštevali, in sem dramsko dejavnost opustila. Še naprej pa sem hodila k pevskim vajam in v knjižnico. Tedaj sem bila v Ljudskem domu tudi članica mladinske organizacije. V njej niso bile samo "tovarišice" iz Kobarida, Brd in s Krasa, ampak tudi Goričani iz mesta. V odboru so bili tudi Alfonz Cosi, Bruno Canella, Mara Merovic in Oskar Vižintin, od Italijanov Silvino Poletto in drugi.

Preden so zavezniki izpraznili Trgovski dom, ki se je tedaj imenoval Ljudski dom, se spominjam v njem Gregorčičeve proslave. V prvih vrstah so sedeli visoki ameriški in angleški oficirji, pa tudi predstavniki odreda Jugoslovanske ljudske armade v Opatjem selu. Čini na njihovih uniformah so se bleščali. Zbor je seveda vodil Emil Komel. Imeli smo malo treme, ki pa je potem kar eksplodirala v pesmi Milijon nas je skladatelj Ubalda Vrabac. Naenkrat smo se ustavili in nismo znali naprej. Prof. Komel se ni dosti razburil. Dejal je: "Gremo od začetka!" in dvignil taktirko.

Kako bi opisali lik Emila Komela?

Bil je resen gospod, potrpežljiv možakar, očetovski ne samo do hčera Hele in Pavline, ampak do vseh. Živel je na Placuti, kjer je bil kot marsikateri drug Slovenec zelo cenjen tudi med Italijani in Furlani. Taki so bili Komelovi, Feigel in drugi. Bratranec mojega očeta, ki je tudi sam imel podjetje na Placuti, je imel znano pekarno, kjer še zdaj prodajajo kruh. Oče mi je pripovedoval, da je bilo zlasti v dvajsetih letih za naše ljudi zelo hudo. Fašizem je naredil svoje. Če nisi bil v stranki, nisi dobil javne zaposlitve. Oče je pravil, da so Komelovi živeli zelo revno. Rod Feigla in Komela je bil tedaj brez dohodkov. Komelovi hčerki sta bili tudi v lagerju. Bilo je strašno!

Prof. Komel je več kot 50 let orgljal pri slovenskih mašah, vaš oče pa je izdeloval orgle. Gotovo sta bila veliko v stiku.

Emil Komel in Lojze Bratuž sta bila glavna kolavdatorja orgel mojega očeta; to piše tudi v diplomski nalogi mojega očeta. Vezala sta jih veliko spoštovanje in prijateljstvo. O tistih časih bi se dalo še marsikaj povedati. Posebno zanimiva je zgodba kavarne Bratuž, ki je bila pravi center druženja naših ljudi. Tam smo bili doma. Rudi Bratuž je vpeljal pravo avstrijsko kavnarno, kjer je vladala tišina in ljudje so lahko brali; danes bi gotovo ponorel. Gospa Marija, ki je bila kar naprej na nogah pri pultu, je s svojim prijaznim nasmehom pomirjala včasih malce napeto kavarniško vzdušje, ki ga je povzročal Rudi.

Kakšno je bilo vzdušje v Gorici v letih 1945-47?

Bilo je hudo. Po obiskovanju slovenske šole v takratni kralje-

Foto DPD

vini Jugoslaviji, ob vrnitvi z očetom v Gorico leta 1941, nisem hotela v italijansko šolo, a sem jo vseeno morala obiskovati prav tako kot druga slovenska dekleta iz Gorice in okolice. Spominjam se, da sem imela na nižji industrijski šoli strogo učiteljico nemščine, ki je hodila v šolo v fašistični uniformi. Med odmorom se je sošolka Mafalda Kožuh iz Kromberka opogumila in govorili sva slovensko. Učiteljica naju je zasačila: bila je zima, poslala me je na dvorišče, da sem se prehladila. Moj oče, ki je svojčas bil avstrijski podoficir, se je pritožil pri ravnatelju Attiliu Volaniju; ta pa je učiteljico pred mano močno okregal. Kasneje sem obiskovala arhivski licej v Gosposki ulici. V našem narodnostno mešanem razredu smo bili Slovenci prijatelji tudi z italijanskimi

da zanje maša v italijanskem jeziku ni bila ta prava. Zelo rada je pela in se je kot mnogi goriški Slovenci takoj vključila v mešani pevski zbor na Kostanjevici, kamor so se po vojni vrnili slovenski frančiškani. Z mamo sem hodila k maši na Travniki; spominjam se, kako je bila v letih 1945-46 cerkev prepolna, na koro močan zbor. Imela pa sem svojo družbo; po maši sem šla po svoje, nisem bila "njihova" ali vsaj taka se nisem čutila. Razdeljeni smo bili na levičarski in katoliški

ni se kot anekdota veliko govori o metlah. Saj se strinjamo! Ne govori se pa o tem, kar se je dogajalo, ko je bil Tito na Okroglici in ko je bila razširjena bojazen, da bo kaj zaropotalo. Tedaj je bilo italijanske goriške nestrpnosti strah in zmanjkalo je kovčkov! Tudi jaz sem bila na Okroglici; ko smo se vrnili, so nas čakali pri Rdeči hiši: letalo je kamenje in še kaj... Toda prijetno sprejembo sem doživela na goriškem sodišču, kjer sem kot novinarka Primorskega dnevnika spremljala procese. Prej so me kolegi italijanskih časopisov kot "titino" ignorirali; pozdravljala sva se le z Robertom Joosom, novinarjem Gazzettina. Po Okroglici pa me je "videl" tudi novinar Arene di Pola. Številne goriške slovenske družine in tudi moji starši so ogromno pretrpeli. Goriški fašisti so delali, kar so hoteli, posebno ob ponovni vrnitvi Italije v Gorico septembra 1947. Takrat so uprizorili pravi pogrom na slovensko meščanstvo. Tega se nerada spominjam, ker sem ob napadu in izgonu svojih staršev iz lastne hiše v ul. Torriani bila odsotna. Vpisovala sem se namreč na ljubljansko filozofsko fakulteto.

Gorica je bila desetletja vojaška trdnjava in v vojni, pa tudi po njej, se dogajajo hude, grde stvari... Tudi osebna maščevanja, tudi po nepotrebnem.

Kaj veste o zadnjih časih Trgovskega oz. Ljudskega doma v slovenskih rokah?

Vem, da je bilo zelo hudo, ko smo imeli mestni mladinski odbor in so fašisti napadali. Včasih je bilo težko priti ven. Šel si noter, a nisi mogel domov! Tepli so, da je bil strah! Pa pisanje parol po zidovih! Obdobje 1945-47 je zelo zanimivo in treba bi ga bilo poglobiti. To je bila renesansa slovenske goriške kulture. Naslednjega obdobja, po novi državni meji med Italijo in Jugoslavijo, nisem vsega

preživela v Gorici. Vem pa, da je bila zelo dolgo zaprto mesto. **Po vojni ste delali v Trstu, Milanu in Ljubljani. Ste tudi "od zunaj" spremljali dogajanje na Goriškem?**

V Trstu sem bila po mesec, dva, v glavnem sem urejala goriško stran Primorskega dnevnika. Ko sem šla v Milan, pa sem za dnevnik pisala s kulturnega področja. Na Goriško in Primorsko sem bila tako navezana, da sem si vsak dan hodila na železniško postajo kupit Primorski dnevnik. Po vojni v Gorici, pa tudi v Trstu, ni bilo služb za slovenske izobražence; ogromno jih je šlo prav v Milan. Tam smo se od časa do časa srečevali v kakšni gostilni. Bilo nas je kar nekaj; vsaj smo izvedeli, kaj se dogaja doma, saj nas je spremljalo domotožje.

Na televiziji v Ljubljani so mi pravili "neuničljiva Primorka". V redakciji dokumentarnega programa sem vedno skušala ponuditi našo, zamejsko ali na splošno primorsko tematiko,

da bi v osrednji Sloveniji spoznali tudi naš konec. V večjih manjšinskih dokumentarjih sem poglobila primorsko tematiko, izvedla pa tudi celo serijo dokumentarcev o Beneški Sloveniji, Kanalski dolini in Reziji.

Poleg zgodovinskih dokumentarcev ste naredili marsikaj zelo zanimivega tudi s socialne perspektive...

To je bilo še prej. Ko sem leta 1962 prišla na televizijo, se je šele oblikoval informativni program; do dokumentarnega je prišlo kasneje. Ženska, kaj bi dali ženski? Šolstvo in socialo! Šolske tematike sem se otepala, ker se solniki vedno radi kregajo. Zato sem se lotila socialnega področja. Bilo je izredno zanimivo! To bi bil pogovor za posebej. Tako se je govorilo, da v socializmu ni alkoholizma ali prostitucije! In jaz sem seveda šla v to, ob pomoči čudovitih slovenskih psihiatrov, na čelu z dr. Levom Milčinskim.

Težko je bilo se lotiti dokumentarcev o manjšinski problematiki. Kakšne težave sem imela na Koroškem že takrat! Zakaj si še zatiskamo oči?! Koroško smo izgubili! Lanski Prešernov nagrajenec Januš je lepo povedal: na Koroškem nihče več ne bere slovensko! To sem doživljala že leta 1979, ko sem pripravljala scenarij za šest dokumentarcev o germanizaciji. Ko bi ne bilo dr. Janka Pleterskega in koroškega Slovenca Nužja Tolmajerja, ne vem, kako bi delo izpeljala.

Šla sem tudi širše v svet, po sledeh Slovencev po svetu. Najprej sem se morala dokopati do literature; ko imaš vse podatke, se lahko lotiš scenarija, kar je razumljivo samo po sebi. Povsod so nama z režiserko Mijo Janžekovič veliko pomagali, predvsem Državni arhiv Slovenije v knjižnici sedeža ljubljanske nadškofije in seveda slovenska izseljenska društva po svetu.

Kaj pa menite o našem zaščitnem zakonu?

Oni (Italijani, op.p.) imajo vedno prav. Veliki so. Nas ne poznajo. Prvi korak bi moral biti prisotnost slovenskega jezika v italijanskih Solah. Je razumljivo: če kdo ob tebi govori jezik, ki ga ti ne poznaš, si malo prestrašen. Brez sole ne bo šlo, in to že od majhnega.

Pod Avstrijo je bilo drugače. Vse je bilo odprto, Gorica je sprejemala vse prišleke iz zaledja, ki so hoteli kaj narediti. Kdor je prihajal v Gorico, je s sabo prinesel svoj elan, energijo, znanje in denar. Tisti Vipavec ali Bric, ki je prišel v Gorico, je hotel nekaj doseči. Takrat je vse raslo in ljudje so bili bolj odprti. Kultura sobivanja je bila živa in bogata. Kasneje se je vse "stisnilo" in ljudje so se razbežali... Zdaj pa spančajo.

Se bo po vašem mnenju kaj spremenilo?

Nimam veliko upanja. Spominjam se reportaže, ki jo je zelo dobro naredila ga. Do mančič, novinarka iz Nove Gorice, za ljubljansko televizijo ob 1. maju 2004; spraševala je ljudi, kaj o tem mislijo. Starejši Solkanec je rekel: "Smo si pač različni!" Mislim, da je prav tu bistvo zadeve: v raznolikosti najti modus sožitja. Če so časi ugodni, gre; čim pa so neugodni...

Danijel Devetak

Emil Komel

sošolci. Po vojni pa, ko so se začele manifestacije in je na desni šel sprevod za Jugoslavijo, na levi pa za Italijo, se nismo pljuvali, ni pa bilo več pozdrava. Med nami je bil odmik... Enim in drugim je bilo nerodno. Šele leta kasneje smo se spet začeli pozdravljati, si izmenjati kakšno besedo, a ne več kot toliko. Bili smo "titini" in to smo tudi ostali.

Jaz nekako spadam v "levi blok". Moj oče je bil po pogledu na svet liberalec in svobodnjak, čeprav je izdeloval orgle; in tudi jaz sem bila tako vzgojena. Moja mama je bila ver- na, seveda po primorsko, tako

Kratke

"Dve mesti, en trg"

Goriški in novogoriški župan, Brancati in Brulc, sta 13. januarja v novogoriški občinski stavbi predstavila prospekt v slovenskem, italijanskem in angleškem jeziku z naslovom "Dve mesti, en trg – Due citta', una piazza". Prospekt, ki sta ga občini izdali v nakladi 15.000 izvodov, vsebuje podatke o sodelovanju dveh mest, zgodovino trga in zgodbo o mozaiku. Namenjen je protokolarnim gostom in turistom, ki v zadnjem polletju posebno številni obiskujejo trg na meji, na voljo pa bo na obeh občinah in turistično-informacijskih centrih. Brancati in Brulc sta povedala, da gre le za del obsežnejšega projekta. V načrtu je tudi preselitev muzejske zbirke o meji iz Goriškega muzeja v prostore železniške postaje. Župana si prizadevata tudi, da bi območje prostega gibanja, ki je za zdaj omejeno le na trg, razširili na bližnje javne prostore.

Goriški vrtljak - Abonma Mali polžek
Dogodivščine Pedenjpeda

Nagajivi odrski škratek jo je spet zagodel: zaradi tehničnih ovir se Žogica Marogica, ki bi jo moralo za naše cicibančke prikazati Moje gledališče iz Ljubljane v sklopu predstav Goriškega vrtljaka, ni mogla zadržati na naših odrih. Zato so si v torek, 11. t.m., abonenti Malega polžka v goriškem Kulturnem domu ogledali glasbeno predstavo Dogodivščine Pedenjpeda, ki je bila na sporedu za mesec marec. Otroško igrice so predstavili mladi gledališki navdušenci iz Amaterskega mladinskega odra, ki že več kot četrto stoletja deluje pod ustvarjalnim okriljem SNG Nova Gorica in umetniškim zagonom mentorja in režiserja Emila Aberška, in še mlajši igralci iz Gledališča na vrhici, ki deluje že nekaj let v okviru ZKD pod istim režijskim vodstvom. Glasbena pravljica je doživela uspešno krstno izvedbo v lanskem decembru na odru SNG Nova Gorica. Izbor zelo povednih otroških pesmic Nika Grafenauerja je Aberšek stkal v slikovit in duhovit odrski splet, prepleten z izvirno glasbo Luke Manojloviča in Mateja Doljaka ter plesom koreografije Anje Robida. V njem so pozornost naših malčkov iz vrtca in prvošolčkov najbolj pritegnili veliki, hudomušni rekviziti. Miselni lepoti verzov in njihovi bogati jezikovni izraznosti pa otroci niso bili kos, delno zato, ker jih veliko izhaja iz mešanih oziroma popolnoma italijanskih družin, pa tudi zato, ker je glasbeni tempo narekoval hitro izvedbo songov, kar je malce zasenčilo jasnost besedil. Poleg tega so nam učiteljice povedale, da pesmice Nika Grafenauerja začnejo obravnavati v drugem razredu.

Predstavitve knjige Naceta Novaka
v novogoriški knjižnici Franceta Bevka

Minuli četrtek zvečer, 13. t.m., je bila v novogoriški knjižnici Franceta Bevka uspešna predstavitve knjige Camino našega sodelavca in dopisnika Slovenske tiskovne agencije Naceta Novaka. Knjigo je v redni zbirki za leto 2005 izdala Goriška Mohorjeva družba, v Novi Gorici pa je pred več kot sto pozornimi ljubitelji svežega pisanja Naceta Novaka in njegov nevsakdanji potopis predstavil naš urednik Jurij Paljki, ki je izpostavil predvsem Novakov nevsakdanji podvig, saj je bil eden prvih Slovencev, ki je prehodil znano romarsko pešpot, dolgo skoraj 800 kilometrov, ki se zaključuje v Komposteli. V pogovoru, ki je sledil, je Nace Novak odgovarjal na vprašanja, predvsem pa je bil večer lep zaradi neposrednosti Novakovega pisanja in njegovega človeškega pristopa do duhovnosti, ki je ne obeša na veliki zvon, kot tudi ne daje nepotrebnih receptov in napotkov bralcu, ampak mu prepušča, da sam v njegovem pisanju odkrije bisere. Dr. Mirjam Simčič, ki je zastopala GMD, je z zadovoljstvom ob koncu lepega večera ugotovila, da se kljub splošni draginji še vedno uspejo prodati knjige, ki imajo kaj povedati; in Nacetova knjiga to gotovo ima.

Foto DPD

Iskrivi smeh na ustih vseh: gostovanje
dramske skupine iz Branika

Ob skromni udeležbi občinstva se je v nedeljo, 16. t.m., začel letošnji niz veseloiger ljubiteljskih odrov. Iskrivi smeh na ustih vseh, ki ga sedmo leto prireja Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, da bi gledalcem nudila v vpogled dela, ki jih ustvarjajo ljubiteljske skupine predvsem iz naših krajev in sosednjih vasi iz Slovenije. Tako je letos prvič prišla v goste dramska skupina KPD F. Zgonik iz Branika, ki deluje že vrsto let in s svojimi odrskimi stvaritvami žlahtni kulturno življenje v tej vipavski vasi. Deset igralcev, med njimi trije mlajši, so v režiji Staneta Lešana, upokojenega člana novogoriškega gledališča, podali kar zahteven tekst v treh delih, Etienne, francoskega avtorja Jacquesa Devala. Ne ravno veliko smeja vzbujajoča komedijska nit se vije okrog različnih vzgojnih metod staršev, očeta, ki ima polno ljubezenskih avantur, in matere, ki nekako vdano prenaša te skoke čez plot in bi rada čim bolj učinkovito uveljavila svoje vzgojne poglede na doraščajočega sina edinca, ki je v začetnem prizoru prikazan kot velik nepriprav. Nepričakovani zasuki privedejo do končnega razpleta in seveda pri tem odkrijejo vse prej kot idilične odnose v na videz ljubeznivi družini. Delo z ironičnim pridihom odslikava napake, ki jih tudi dandanes delajo starši, ko se trudijo, da bi pravilno vzgajali otroke. Igra, ki se je malce bolj razživela v drugem in tretjem delu, bi ob manj ohlapnem režijskem vodstvu, bolj dinamičnem tempu in večji igralski izrazitosti nedvomno pridobila večjo učinkovitost in izraznost.

Štandrez Niz pobud ob 40-letnici nepretrganega delovanja

Ob okroglem jubileju dramskega
odsekaOdprije dokumentarne
razstave

V nedeljo, 16. t.m., ob 11. uri je bilo v spodnjih prostorih župnijskega doma A. Gregorčič v Štandrežu odprtje dokumentarne razstave ob 40-letnici neprekinjenega delovanja dramskega odseka PD Štandrez. Najprej je veliko število udeležencev – med gosti smo zabeležili tudi deželnega svetnika dr. Mirka Špacapana – nagovoril predsednik društva Marko Brajnik. Predal je nato besedo dr. Damjanu Paulinu, neustrudnemu zbiralcu dokumentarnega gradiva. Zbrani dokumenti pričajo o plodovitem ustvarjanju dramskega odseka in o dosežkih, ki so jih z vztrajnostjo, trudom, pa tudi z veliko ljubeznijo do odrske umetnosti dosegli žlahtni štandreški gledališčniki. Paulin je poudaril arhivski in zgodovinski pomen pikolovskega zbiranja podatkov in otipljivih ostankov, ki so neobhodno potrebni za ohranjanje spomina na, žal, zelo minljive odrske stvaritve.

Na razstavi so na ogled skoro vsi plakati celovečernih, pa tudi nekaterih krajših predstav, uprizorjenih v 40 letih, le najstarejši lepaki se niso ohranili. Dva iz šestdesetih let sta še ročno pisana: enega je pripravil pok. msgr. Jožef Žorž, drugega pa Damjan Paulin. Oblikovanje večjega dela, tudi duhovito zamišljenih plakatov je podpisala Majda Zavadlav, enega pa Silvan Bevčar. Razstavljene so tudi fotografije, zelo dragoceni utrinki s predstav. Vse je v svoj objektiv ujel Damjan Paulin. Med gradivom so štiri publikacije, izšle ob okroglih obletnicah, in plakete ter priznanja, ki jih je skupina prejela na Linhartovih srečanjih, na raznih izvedbah Zamejskega festivala amaterskih dramskih skupin v Mavhinhah in natečaja Mladi oder, Linhartove značke in listine, prestižna nagrada iz Severjevega sklada iz leta 1999, pa tudi dve posebni priznanji-plaketi, ki ju je podelilo italijansko gledališko združenje Terzo Teatro iz Gorice ob lanskem izvedbi mednarodnega gledališkega festivala Castello di Gorizia.

Razstavo si lahko ogledate ob

Foto Bumbaca

nedeljah od 11. ure do 12.30, ob ponedeljkih in petkih pa od 19. ure do 20.30.

Pred novo premiero

V zadnjih dneh so si v župnijskem domu A. Gregorčič v Štandrežu mrzlično sledile vaje za novo premierno uprizoritev, ki bo zasijala kot dragulj na kroni 40-letnega nepretrganega snovanja dramskega odseka PD Štandrez, v soboto, 22. t.m. Čeprav so razne bolezenske klice skušale zavirati intenzivno pripravo in kaliti veselje ob skorajšnji premieri, so štandreški komedijanti marljivo brusili novo besedilo, komedijo Za

blagoslov in rdeče zvezde, ki jo je napisal prav za ta visoki jubilej Janez Povše. Svoji izvirni komediji Milijonarji v oblakih in Kandidiraj, le kandidiraj! je za priljubljeno štandreško skupino spisal že ob 20. oz. 30. obletnici delovanja; obe sta imeli velik uspeh na Goriškem in na gostovanjih v bližnjih in daljnih krajih, celo v Parizu. Oblikovalci predstave upajo, da bo tudi letošnja uprizoritev nalletela na naklonjenost publike, ki vselej z izrednim zanimanjem spremlja štandreško dramsko ustvarjanje. Po tridesetih režijskih izkušnjah s štandreškimi igralci je njihov zane-

sljivi sopotnik režiser Emil Aberšek zaradi preobremenjenosti prepustil režijske vaje igralcu Jožetu Hrovatu, članu SNG Nova Gorica. Aberšek se bo svojim dolgoletnim varovancem oddolžil z režijo slavnostne proslave v soboto, 29. t.m.

Po več kot dveurni vaji nam je Hrovat prejšnji teden zaupal, da je v novembru rad sprejel ta režijski izziv in da se med štandreškimi amaterji zelo dobro počuti. Igralci so mu zelo hvaležni, da je sprejel režijo. Zavzeto sledijo njegovi odrski zamisli. Vsebine Povšetove komedije ni hotel popolnoma razkriti. Povedal je le, da se suče okrog dveh družin, ki sta si ideološko nasprotni, in da se tekst, napisan na kožo izvajalcev, ne dotika samo domače, ampak tudi širše politične scene in da je v njem kar precej bodic, uperjenih predvsem v znane domače politične in kulturne osebnosti. Razplet, ki je ostal skrivnost, bodo odkrili gledalci sami, ko jih bodo po komedijskih zapletih vodili igralci, med katerimi tokrat, žal, ni Majde Zavadlav, ki je že od ustanovitve z iskrivo igro oplajala štandreški dramski odsek. V zaozdrju bodo zvesti zakulisni sodelavci.

IK

40 let dramske dejavnosti 1965-2005

V 40 letih je več kot 120 amaterskih igralcev štandreškega odseka v 97 različnih krajih sveta nastopilo kar 628-krat! To je le nekaj podatkov, ki pa zgornjo pričajo o življenjski delovanju dragocene štandreške skupine. Ob okrogli obletnici so 13. t.m. predsednik društva Marko Brajnik, Božidar Tabaj in Damjan Paulin predstavili niz pobud in pa priložnostno publikacijo. Jubilej praznovajo "bolj pompozno", je povedal Brajnik, ker se zavedajo vloge odseka s hvaležnostjo do vseh, ki so prispevali k njegovi rasti; posebna zahvala naj gre pok. župniku Jožetu Žoržu, mentorju in ustanovitelju, brez katerega bi skupine ne bilo. "Motor in duša" odseka, Tabaj, je orisal ključne trenutke zadnjega desetletja, ko je skupina dosegla višek svoje kakovosti. Kje je skrivnost njenega uspeha? "V homogenosti in navdušenju!" Urednik publikacije Paulin je razč-

Foto DPD

lenil delo, pri tem navedel vrsto podatkov in nekaj anekdot. Spomnil se je režiserjev in sodelavcev, zlasti tistih, ki so velikodušno darovali ogromno časa in energij; posebej je pohvalil našo sodelavko Ivo Koršič, ki s svojim zvestim in strokovnim spremljanjem delovanja, "poleg režiserjev, najbolj pozna skupino".

Božične pesmi v Ronkah

Prisrčen in doživet
koncert

Ženski pevski zbor in društvo Jadro poskrbita vsako leto za prijetno božično darilo celotni slovenski skupnosti v Laškem. V nedeljo, 9. t.m., so popoldne že 25-ic ponudili v cerkvi sv. Lovrenca številnemu občinstvu lep koncert božičnih pesmi, ki vsakokrat preseneča z izbranstvijo sporeda in dovršenostjo izvajanja. Po uvodnih kratkih litanijah, ki jih je vodil g. Maks Suard, je predsednik društva Jadro Karlo Mučič pozdravil in predstavil tokratnega gosta, mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice. Med drugim je omenil, kako je zbor v istem kraju že pel pred 11 leti pod vodstvom Stanka Jerčija, ki je bil nekaj

tam tudi kot mlad kaplan.

Nato se je v prezbitariju začel bogat koncert. Zbor se je predstavil z znano Zupanovo pe-

smijo Božji nam je rojen Sin. Sledilo je šest skladb različnih avtorjev. Posebno se je izkazala solistka Polona Kante, ki je za-

na. Sledil je zanimiv duet, ko se ji je pridružil bariton Manuel Pintar: skupaj sta zapela Spi, Dete Božje Angela Hribarja. Moški del zbora je odpel Vodo-pivčevo Blažena noč, celotni mešani zbor pa še pet skladb različnih avtorjev. Pred zaključno Sveto nočjo je Mučič podelil dirigentu Bogdanu Kralju priložnostno plaketo. Vse skladbe so vzbudile veliko zanimanje občinstva, ki je zbor vedno nagradilo s prisrčnim in navdušenim aplavzom. Na elektronskem harmoniju je zbor spremljala Mirjam Furlan.

Tradicionalno pobožično srečanje Slovencev iz Laškega in okolice v Ronkah se je z goriškimi pevci tudi tokrat končalo v prijetnem vzdušju v bližnjih prostorih ob petju inokusnem domačem pecivu domačink ter pristni kapljici. Prisotni so nabrali tudi prostovoljne prispevke za azijske ljudi, ki jih je prizadel grozljivi tsunami.

pela tri pesmi v različnih jezikih: Poglejte, čudo se godi (Riharja), Ninna nanna di Gesu' Bambino in A la nanita na-

Goriška Mohorjeva družba Krstna predstavitev knjige *Vivere al confine*

Sad zgodovinskega raziskovanja prof. Milice Kacin Wohinz

Kdor se zapira vase in ne sprejema odprtih soočanj, ni nikdar doprinesel ničesar k zgodovinskemu raziskovanju in sožitju ljudi ob meji. To je bila ena glavnih misli prof. Fulvia Salimbenija na goriški krstni predstavitvi knjige *Vivere al confine. Sloveni e italiani negli anni 1918-1941*, ki jo je pri Goriški Mohorjevi družbi izdala prof. Milica Kacin Wohinz. V dvorani pokrajinskega sveta na Korzu Italija se je za to priložnost zbralo res veliko ljudi; med njimi so bili tudi generalni konzul RS v Trstu Jože Šušmelj, pokrajinski odbornik Marko Marinčič in kar nekaj zgodovinarjev.

Predsednik založbe msgr. Oskar Simčič je uvodoma spregovoril o založbi sami, njenem nastanku in poslanstvu. Mohorjeve so bile nekdanje glavno sredstvo za opismenjevanje ljudi; vse več del v italijanskem jeziku pa lahko danes odločno pripomore k boljšemu poznavanju med tu živječimi narodi, tako da nam bo zgodovina učiteljica življenja. Preteklosti ne smemo pozabiti, ne smemo pa niti ostati njeni sužnji, je povedal Marinčič ter javno povabil slovensko in ita-

Z leve: msgr. Oskar Simčič, Milica Kacin Wohinz, Fulvio Salimbeni (foto DPD)

lijansko vlado, naj uradno sprejmeta zaključke dokumenta mešane slovensko-italijanske komisije zgodovinarjev. Svoje napore moramo zdaj osredotočiti na sedanjost, da bomo na primeren način gradili prihodnost, je še poudaril odbornik. Že iz prvih besed prof. Salimbenija je bilo dojeti njegovo veliko navdušenje nad delom prof. Marije Kacin Wohinz; to sili k razmisleku o problemih, ki so še vedno "odprti in aktualni in so na našem ozemlju dolgo časa

ločevali ljudi". Poudaril je, da so si zgodovinarji in raziskovalci glede spornih vprašanj enotni; "problem je skupna dognanja prenesti v šole in sploh med ljudi". S kančkom grenkobe je ugotovil, da se "drugače misleči" zapirajo v zaprte kroge in se žal izogibajo skupnemu razpravljanju. Tudi zadnje delo slovenske zgodovinarke, ki ga sestavlja 13 esejev, združenih v organsko celoto, želi izveneti kot čimbolj objektivni prikaz zgodovinskih dejstev (glavni vir predstavljajo italijanski arhivi različnih ministrstev!), obenem pa poskus preseganja starih sovraštev in napestosti, da bi ljudje na našem narodnostno in jezikovno mešanem območju zaživel z zavestjo skupne preteklosti.

Prof. Salimbeni je pohvalil tudi izdajanje knjig o slovenski književnosti in zgodovini v italijanskem jeziku, in to še posebno v zadnjem letu, ko je padla meja med Italijo in Slovenijo: "Veliko je ljudstvo, ki na poseben dan v letu praznuje svojo kulturo!" Knjiga *Vivere al confine*, ki "prinaša zanimive vsebine in jo je zaradi njenega sloga tudi prijetno brati," je dragocena tudi za-

to, je še povedal prof. Salimbeni, ker obravnava ne le politično in institucionalno življenje med vojnama, ampak tudi kulturno in versko. Avtorica je imela hkrati pred sabo krajevno, vsedržavno in mednarodno perspektivo. Njeno delo nima v sebi "nič apologetskega, ne namerava povečevati slovenski svet", ampak želi tudi s kritičnim presojanjem dejstev orisati zapletenost razmerij na italijansko-slovenski meji v omenjenem kočljivem obdobju. Na koncu je italijanski zgodovinar podčrtal, kako knjiga jasno kaže in potrjuje, da je bila "verska osnova dela Slovencev v času fašizma odločilen dejavnik narodne istovetnosti", saj so "duhovniki in sploh Cerkev ogromno naredili v odporu proti fašistični tiraniji". Prof. Milica Kacin Wohinz je na kratko orisala metodologijo svojega dela, nekaj je povedala o brskanju po virih, pa tudi o glavnih vsebinskih poudarkih. Na koncu se je založbi iskreno zahvalila za objavo knjige, ki zaobjema njeno 40-letno zgodovinsko raziskovanje.

DD

In memoriam

Mara Tabaj vd. Breščak

V soboto, 15. januarja, je veliko domačinov pospremlilo k zadnjemu počitku na štandredsko pokopališče Maro Tabaj vd. Breščak. Dočakala je lepo starost 90 let. Pri pogrebnih sv. maši se je župnik Karel Bolčina spomnil odlik in zaslug pokojne, ki je bila zelo verna in se redno udeleževala, dokler ji je zdravje dopuščalo, vsakodnevne sv. maše. Bila je aktivna članica Bratovščine sv. rožnega venca, ki ga je vedno molila v domači cerkvi. Tudi njeno življenje in delo je bilo v skladu z njenim verskim prepričanjem. Župnik se ji je tudi zahvalil, ker je veliko let skrbela za msgr. Jožeta Žorža. Ko je v letih 1963-65 umetnik Tone Kralj slikal štandredsko cerkev, je skrbela tudi zanj. Pokojna Mara ni imela lahkega življenja, saj je preizkusila grozote dveh svetovnih vojn. Kot nekajletni otrok je bila prisiljena v begunstvo v Ljutomer, kamor se je z družino umaknila pred vojnim razdejanjem domače vasi, ki se je znašla ob fronti. Tam je preživela vsa vojna leta. Ko se je družina vrnila v Štandrež, je našla samo razvaline. Veliko dela je bilo potrebnega, da so

domačijo obnovili. Druga svetovna vojna je ponovno prizadela družino, ki se je znašla brez strehe, ker so Nemci razstrelili domačo hišo. Mara je bila aktivna članica štandredske skupnosti. V družini so bili vedno navdušeni pevci, sestra Jožefa je veliko let pela v cerkvenem zboru in na raznih prireditvah. Isto velja za hčerko Klavdijo, sin Marjan pa je še vedno navdušen pevec v štandredskem zboru in zelo aktiven na raznih področjih. Prizadeti družini izrekamo občuteno in globoko sožalje.

Obvestila

Razstava likovnih del Tatjane Floreancig, Luise Tomasetig, Dimitrija Brajnika, Štefana Pahorja, Mateja Susiča in Ivana Žerjale v Kulturnem centru Bratuž bo odprta do 28. januarja od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure, nato pa do 20. februarja ob prireditvah. Razstava Poklon velikemu kolesarju: Fausto Coppi v galeriji Kulturnega doma Gorica bo odprta do torka, 25. t.m., od 9. do 12. ure in od 15. do 18. ure ter v večernih urah med prireditvami.

V sredo, 26. t.m., bo ob 19. uri v župnijskem domu v Podgori predstavitev nove knjige Vlada Klemšeta z naslovom Lucinis Podgora Štandrež. Delo bo ob prisotnosti avtorja predstavil dr. Branko Marušič. Vabljeni!

Slovensko pastoralno središče sv. Ivana bo v nedeljo, 30. januarja, gostilo otroški in mladinski zbor z Vrha sv. Mihaela. Mladi bodo ob 10. uri s petjem oblikovali mašo, po njej pa predstavili božično igrice Oprosti, sestra, rad te imam, ki so jo sami napisali in zrežirali.

Glasbena matica - Gorica sporoča, da poteka vpisovanje na brezplačne lekcije violine. Prijave in informacije nudimo na tajništvo šole v Gorici, Korzo Verdi 51, od 15. do 17. ure (tel./fax 0481 531508; e-mail: glasbenago@tiscali.it).

Novi glas vabi na osemdnevno potovanje z avtobusom od 17. do 24. maja 2005. Pot nas bo vodila po sledih sv. bratov Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško. Odhod iz Trsta in Gorice preko Gradca do Bratislave. Obiskali bomo glavno slovaško mesto Bratislavo, nato Brno, Velehrad, Mikulčice in Staro mesto. Pot nas bo vodila tudi do glavnega moravskega mesta Brna, nato Olomouca in drugih znamenitosti. Končno bomo obiskali tudi Prago, kateri smo namenili dva dni našega obiska. Na poti domov bomo obiskali tudi Salzburg. Pri vpisu akontacija 200,00 evrov. Na upravi so na razpolago programi celotnega potovanja. Za potovanje zadostuje veljavna osebna izkaznica za tujino. Z vpisom, prosimo, pohitite!

Darovi

Za Kulturni center Lojze Bratuž: ob 21. obletnici smrti predragega očeta dr. Antona Kacina, prvega predsednika Katoliškega doma, darujejo Marija, Janez in Metka 150,00 evrov. **Za Novi glas**: N.N. 7,00 evrov. **Za potresence** v jugovzhodni Aziji: Gabrje 234,46; Vrh sv. Mihaela 619,76; Rupa 297,11; Peč

348,67 - skupno 1.500,00 evrov. **Za cerkev** v Gabrjah: Karla Malič Menis 40,00; Andrej Zaget v spomin na starše 50,00 evrov.

Za cerkev na Peči: druž. Perkon v spomin na Dominika Kovica 50,00; sestrična Štefanija z družino v spomin na Dominka 50,00; Zora Cotič po namenu za cvetje 25,00; druž. Antonič 20,00; druž. Lavrenčič v spomin na Dominika Kovica 20,00 evrov. **Za misijone**: namesto cvetja na grob Svetozare Vodopivec vd. Škrlič Nada, Jožica in Anica 25,00; N.N. 30,00; N.N. 20,00 evrov.

Sožalje

Prosvetno društvo in mešani pevski zbor Štandrež izrekata iskreno sožalje Marjanu Breščaku in svojcem ob izgubi drage mame Mare.

Odborniku Marjanu Breščaku izreka globoko sožalje ob smrti drage mame Mare Katoliško tiskovno društvo.

Marjanu Breščaku izrekamo ob smrti njegove drage mame iskreno sožalje. Svet slovenskih organizacij

Ob izgubi drage sestre izreka Goriška Mohorjeva družba dr. Milici Kacin Wohinz iskreno in občuteno sožalje.

Čestitke

Mala **Valentina** je osrečila mamo Silvano in očeta Andrea. Srečni družini čestitajo tata, mama, brat Ivan, sestra Milena in ostali sorodniki.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 21.1. do 27.1.2005)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 21. januarja (v studiu Andrej Baucon): V diskoteki 103 z Andrejem: domače viže, zanimivosti in obvestila. - Iz krščanskega sveta.

Ponedeljek, 24. januarja (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: moderna glasba, zanimivosti in obvestila.

Torek, 25. januarja (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 26. januarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Aljažev stolp so postavili pred 110 leti. - Izbor melodij.

Četrtek, 27. januarja: Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

40 LET DRAMSKEGA ODSEKA

SPORED PRIREDITEV

ŽUPNIJSKI DOM ANTON GREGORČIČ - ŠTANDREŽ

- Sobota, 22. januarja 2005, ob 20.30
KRSTNA IZVEDBA VESELOIGRE JANEZA POVŠETA ZA BLAGOSLOV IN RDEČE ZVEZDE
režija: Jože Hrovat
- Nedelja, 23. januarja 2005, ob 17. uri
PONOVITEV (abonmajska) IGRE ZA BLAGOSLOV IN RDEČE ZVEZDE
- Četrtek, 27. januarja 2005, ob 20.30
SREČANJE ČLANOV IN SODELAVCEV DRAMSKEGA ODSEKA
- Sobota, 29. januarja 2005, ob 20.30
SLAVNOSTNA PROSLAVA 40-LETNICE DRAMSKEGA ODSEKA

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

August Strindberg

GOSPODIČNA JULIJA

KLASIČNA DRAMA O VEČNEM DVOBOJU MED MOŠKIM IN ŽENSKO
REŽIJA: Vinko Möderndorfer

Ponedeljek, 24. januarja 2005, ob 20.30 Red A

Torek, 25. januarja 2005, ob 20.30 Red B in T

Kulturni dom Gorica (Ul. I. Brass 20)

Za ponedeljkovo predstavo vozi avtobus po običajnem voznem redu.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

NIZ VESELOIGER LJUBITELJSKIH ODROV

- Četrtek, 20. januarja 2005, ob 20.30

Sergej Verč

ZAPLEŠI NAM ŠE ENKRAT, LILI!

KD Brce - Gabrovica pri Komnu

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

- Nedelja, 30. januarja 2005, ob 17. uri

Janez Povše
ZA BLAGOSLOV IN RDEČE ZVEZDE
PD Štandrež

- Sreda, 2. februarja 2005, ob 20. uri

Nagrajevanje Mladi oder
Oder 90 - Igra Črno in beloVELIKA DVORANA
KULTURNEGA CENTRA L. BRATUŽVsak dan
preberite sveži
slovenski tisk vKavarni
Vittoria

Pomembna publikacija Tone Kralj v Pevmi

Ob 70-letnici poslikave cerkve v Pevmi 1934-2004 je naslov drobne, a lepe knjižice z barvnimi fotografijami, ki je delo Erike Jazbar in dolgoletnega župnika v Pevmi Vojka Makuca, medtem ko je za izjemno lepe fotografije poskrbel Marko Vogrič. Knjižico, ki je več kot le krajevni vodnik, je izdalo Kulturno društvo Sabotin v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete iz Gorice. Knjižici so podjetni kulturniki dodali še sveženj lepih barvnih fotografij čudovitih Kraljevih poslikav pevske cerkve, ki jih lahko sedaj kupite tako v Pevmi kot tudi v Katoliški knjigarni v Gorici. Knjižico, ki je lep poklon Kralju in predvsem pa trajen pomnik, so deslej že predstavili v Pevmi in Podgori, prav je, da najde mesto na naših knjižnih policah.

Mestna galerija v Novi Gorici

Intimnosti

V Mestni galeriji v Novi Gorici je bila v petek, 7. januarja, otvoritev razstave slikarke Mirjam Marussig, ki bo na ogled do 28. januarja. Avtorica je leta 2004 zaključila študij slikarstva na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Študirala je pri profesorju Bojanu Gorenecu in doktorju Tomislavu Vignjeviču. Na otvoritvi jo je predstavil umetnostni zgodovinar Božidar Zrinski in označil to kot njeno prvo pomembnejšo razstavo.

Umetnica se je s tematiko intimnosti ukvarjala že v diplomski nalogi in ji je sedaj uspelo pripeljati svoj projekt do izpolnitve. Vendar ni tu postavila na ogled svoje lastne osebne sfere, ampak tako, v kateri se lahko vsak gledalec prepozna. Njen namen je bil ravno v tem, da je intimnost razosebila. Odvzela ji je subjekt, razpoznavnega posameznika, in jo omejila na dejanje, dejanja, ki so lahko del vsakdana vsakega izmed

nas. Čeprav so nekateri prizori lahko provokativni, ni bil

to njen prvi namen. Slike so kritične z nekega drugega zor-

nega kota. Opozarjajo na vedno večji vdor v intimnost in opominjajo, da jo je treba v sodobni mediatizirani družbi vedno bolj skrbno varovati, saj je vsak posameznik lahko

slikana kot pogled skozi objektiv, usmerjen v človeka med opravičilo, ko bi mu morala biti zagotovljena samota in ga ne bi smel nihče opazovati. Kajti vsak ima pravico do svoje intimne, ne glede na to, kaj počne, ali je to lep, posvečen trenutek ali pa nekaj slabega, težko sprejemljivega, stvar, o kateri neradi govorimo. Ravno temu je namenjena zasebna sfera, svobodni izbiri, in ko je ta odvzeta, izgine tudi človekovo dostojanstvo. Ostane nag pred družbo - javnostjo. Kar mu je ukradeno, postane zbanalizirano, tržni artikel. Tako je gledalec postavljen pred samega sebe, skozi motive, ki jih je Mirjam Marussig zbrala med intimnimi opravili, molitve, umivanja, spolnosti. Slike so istočasno blizu in daleč, način, kako so naslikane, postavlja neko mejo, distanco digitalnega medija, hladnost. Njeno sporočilo pa ostaja humana želja, da bi intimnost ostala naša, prostor in trenutek, ko se lahko prepustimo sebi ali človeku, ki smo si ga izbrali.

Katarina Brešan

Izjava

Ustavite gonjo proti Sloveniji

Uradna Italija se ob širokem konsenzu javnosti in z velikim medijskim hrupom pripravlja na počastitev na novo uzakonjenega državnega praznika Dneva spomina na fojbe in ekodus, to je 10. februarja, dneva podpisa pariške Mirovne pogodbe. Dogodek bo pospremljen, med ostalim, tudi s prikazovanjem filma o fojbah Srce v breznu, to je tri ure trajajoče TV nadaljevanke, ki naj bi v nekaj sto kopijah preplavila Italijo, Evropo in druge dele sveta. V medijih reklamirajo film kot delo, skladno z zgodovinsko resnico, ki želi vplivati na kolektivno podzavest. Z njim naj bi razkrili nekakšno množično preganjanje in pobijanje Italijanov v Istri po kapitulaciji Italije s strani slovenskih partizanov, in to samo zato, ker so bili Italijani. Po doslej dostopnih informacijah naj bi šlo za zverinsko mučenje nedolžnega italijanskega civilnega prebivalstva ali pravi genocid, vključno npr. z zažigom sirotišnice in otrok v njej. Kar vse naj bi bilo v službi etničnega

čiščenja in slovenskega ekspanzionizma. Tudi izbor datuma podpisa Mirovne pogodbe za Dan spomina želi opozoriti na domnevno veliko krivico, ki naj bi bila s tem dejanjem storjena Italiji. Priprava proslave poteka v ozračju ignoriranja poročila mešane zgodovinske komisije in ob skoraj popolnem molku o fašističnih zločinih pred in med drugo svetovno vojno na tleh Afrike, Balkana in posebej Primorske ter Ljubljanske pokrajine. Skrivanje teh zločinov je npr. prisotno tudi v zgodovinskem tekstu, ki je bil nedavno tega, ob sistorilskem molku lokalnih šolskih oblasti, razdeljen šolam v F-Jk, in v katerem se celo brani teza, da so Istra, Reka in Dalmacija še vedno pod okupacijo. Vse to početje naj bi vodilo k zaključku, da je bila italijanska vzhodna meja ustvarjena z nasiljem in bi jo zato bilo treba spremeniti. Zastrahuječe pri vsem tem je tudi dejstvo, da se ta gonja proti Sloveniji z njenim vstopom v EU ne zmanjšuje, ampak, nasprotno, zaostreje.

Zavedamo se, da ima Italija svoj dolg do trpljenja ljudi, ki so bili žrtve medvojnih in povojnih represalij, vendar je nedopustno obravnavati te dogodke, iztrgane iz zgodovinskega konteksta. S tem se namreč postavljajo na zatožno klop zgolj vzhodni sosed in se v bodoče rodove vceplja pohabljen zgodovinski spomin, z vsemi tragičnimi posledicami, ki bi jih to lahko imelo za odnose med sosednjima državama. Naj spomnimo, da je fašizem dve polni desetletji izvajal na ozemlju JK (Primorje, Istra, Kvarner) okrutno etnično nasilje. Pa da je Italija z ostalimi nacifašističnimi zavezniki vred zahrbtno, brez predhodne vojne napovedi, napadla in razkosala Jugoslavijo. Da ne omenjamo pri tem njenih drugih imperialnih vojn na tleh Afrike in Balkana. Kljub obdobju odpornosti po padcu fašizma ostaja nesporno dejstvo, da je bila agresor, in je tako sokriva za gorje druge svetovne vojne. Prikrivanje teh dejstev lastni javnosti in obnavljanje spomina zgolj na povračilne udarce, ki jih je bila Italija deležna po vojni, ni samo neodgovorno, ampak lahko tudi nevarno dejanje in vir novega zla.

Zaradi prestanih grozot je potem prišlo ob koncu vojne do krutih in obžalovanja vrednih obračunov z nosilci gorja, po-

spremljenih tudi z ideološkimi spopadi, ki so, žal, potegnili v svoj vrtinec tudi mnoge nedolžne ljudi. Vendar je bil konec vojne širše zaznamovan s še mnogo hujšimi povračilnimi dejanji, kot npr.: množični izvensodni poboji v Milanu in okolici (z okrog 20.000 žrtvami), pa sto tisoči žrtev strahotnih bombardiranj nemških mest, Hirošime, Nagasakija, pregon okrog 12 milijonov Nemcev iz vzhodne Evrope itn. Povzročitelji gorja bi se pač morali zavedati, da je v naravi človeštva, da, kdor seje veter, žanje vihar. Zato odločno obsojamo te očitne potvorbe zgodovinske resnice in surove napade na naše dostojanstvo. Pri tem menimo, da ni dovolj, da se s protesti oglašajo zgolj civilna družba, ampak bi se morali na to odločno odzvati tudi predstavniki slovenske države. In, končno, ne gre pri tem zgolj za medosedska prerekanja, ampak tudi za načenjanje temeljev, na katerih sloni povojna Evropa, in je zato to tudi evropski problem.

Mnenjsko gibanje za Slovensko Istro, Za koordinacijski odbor Milan Gregorič Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij TIGR Primorske, za Upravni odbor Lucijan Polcon

Kratke

V Državni Posoški knjižnici v Gorici predstavitev koledarja Barve časa

V četrtek, 16. decembra 2004, je bila v lepo obokanih kletnih razstavnih prostorih Državne Posoške knjižnice v Gorici kratka, a prisrčna predstavitev dvojezičnega koledarja velikega formata (42x31) Colori del tempo - Barve časa z umetniškimi deli goriškega likovnika Luciana de Gironcolija, ki se je rodil leta 1947 in ima na seznamu veliko samostojnih in še več skupinskih razstav v naši deželi in drugod po Italiji in v Sloveniji ter razne nagrade. Izid koledarja je omogočil trgovski obrat Centro colori iz Gorice oz. njegova lastnika Alba in Daniele, velika ljubitelja slikarske umetnosti. Koledar 2005 sledi lanskoletnemu, prvemu tovrstnemu, ki so ga pod naslovom Soffio - Dih krasila izrazita barvna občutja slikarke slovenskega rodu Patrizie Devide. Na dobro obiskani predstavitvi so spregovorili ravnatelj knjižnice Marco Menato, ki je dejal, da je to zadnje letošnje srečanje z umetnostjo v bogati predstavitveni dejavnosti knjižnice, občinski odbor za kulturo Claudio Cressati, ki je ob voščilu izrazil hvaležnost knjižnici, pozornemu središču kulturnih pobud, in kritičarka Cristina Feresin, ki je podrobneje orisala koledar. Naglasila je njegovo umetniško vrednost, saj je oštevilčen in temeljito grafično izdelan, tako da verodostojno razbira umetnikove barvne odtenke, od zelenih, rumenih, do ognjeno rdečih in rjavih. De Gironcolijeva dela so naravnana na sugestivno temo barv, ki pomenljivo označujejo štiri letne čase, in na klasično tematiko neizbežnega minevanja časa. V odbranih delih se pač razpoznavno zrcalita umetnikov slog in njegova intimna izpoved, vezana na doživljanje narave v raznolikosti letnih časov. Koledar, katerega dvojezičnosti sicer ni naglasil nihče od govorcev, so prisotni prešli brezplačno.

Izšla je Mladika št. 10

Deseta številka tržaškega mesečnika Mladika pozdravlja svoje bralce z božično mislijo zdomskega duhovnika Zvoneta Štrublja z naslovom Božja zibelka v človekovem srcu. Ob članku je ponatisnjena srednjeveška upodobitev Jezusovega rojstva v Betlehemu, ki jo hrani bavarski narodni muzej v Münchnu. Ta nenavadna upodobitev, ki postavlja Novorojenega v ozadiju ne v jasli, ampak na streho hiše, odprtega nebu in celotnemu stvarstvu, je avtorja prispevka spodbudila, da je razmislil še o novih sporočilih vsebine božičnega dogodka. Za to se g. Štrubelj zaustavi ob štirih evangelijih, ki so štiri različne predstavitve Jezusovega rojstva. Na koncu svojega razmišljanja pa si postavi vprašanje: "Kakšen je moj in tvoj Betlehem? ... Betlehem je v mojem in tvojem srcu. Če se tam kaj zgane v smeri pristno človeškega, solidarnega, človekoljubnega, pravičnega, dobrega, duhovnega, bo to ne le človeško, ampak tudi Božje. V tem je globina krščanstva in božične skrivnosti. To bo končno tvoj in moj evangelij Jezusovega rojstva in otroštva. Markov, Matejev, Lukov, Janezov, moj in tvoj evangelij."

Sledi literarna bera revije, ki objavlja novelo Vite Varl Tudi življenje boli, ki je bila priporočena na literarnem natečaju Mladike za leto 2003. Sledijo dve poeziji Vladimirja Kosa, triindvajseto nadaljevanje romana M. Žitnik Čarodejke in pesem Aleksandra Furlana So zvezde se zbrale.

Mladika je tudi bogata s članki in prispevki na zgodovinsko tematiko. Mira Cencič piše o črnih bratih, tajni narodnoobrambni organizaciji, ki je nastala septembra 1930 in so jo sestavljali fantje v starosti od 15 do 18 let. Bili so večinoma dijaki goriških šol, ki so bili kmalu odkriti, aretirani, zasilani in strahotno mučeni. O njih piše tudi France Bevk v istoimenski povesti. Peter Merku' objavlja svoje spomine na sorodnike, ki so po drugi svetovni vojni izbrali izseljenišvo in odšli čez lužo. Ivo Jevnikar piše o umoru angleškega majorja Alfgarja Hesketh-Pricharda, pripadnika britanske posebne službe SOE, decembra 1944 na Koroškem. Sledi poročilo o stoletnici Marijine družbe v Rojanu z objavo govora osrednje govornice na proslavi Matejke Peterlin. Bruna Pertot se v rubriki Iz orehove skrinje spominja baročno izrezljanega okvira iz pozlačenega lesa z vdelanim carillonom, ob katerem je kot otrok uživala melodijo "Svete noči".

V reviji se objavlja tudi intervju z dr. Aleksandro Žabjek, profesorico slovenskega jezika na neapeljski univerzi in organizatorko simpozija, ki je potekal ob 90-letnici uvedbe poučevanja slovenskega jezika na tamkajšnji univerzi. Dogodek je enkrat, saj je s tem leta 1914 slovenščina prvič prestopila prag nekega vseučilišča.

Mladiko zaključujejo bogata Antena z novicami iz matice, zamejstva in zdomstva ter ocene knjig in razstav, ki so jih pripravili Vilma Purič, Ester Sferca in Magda Jevnikar.

V mladinski prilogi Rast uvodničarja Jadranka Cergol in David Bandelli razmišljata, ali mladi še iščejo Boga. Na to temo sta še anketa in intervju s tremi mladimi, ki doživeto odgovarjajo na postavljeno vprašanje. Zanimiv je dopis gledališke skupine "Slovenski oder", ki je na začetku decembra gostoval pri Slovencih v Parizu z mladinsko igro Zamenjava na vrhu.

Za naš jezik

Menjati ali spremeniti?

Pred meseci smo brali v dnevniku izzivalno sporočilo, ki je omenjalo našega "prijatelja" Menio v verčevsko-kobalovskem kabaretnem slogu: *Če Menia ne menja, menjamo mi?* Duhovita besedna igra! Žal je v stavku napaka, saj bi morali uporabiti glagol **spremeniti** se in ne **menjati**. A potem bi seveda ne bilo besedne igre! Šalo na stran: **menjujemo, menjamo ali zamenjamo** eno stvar za drugo, npr.: **zamenjamo veliko stanovanje za manjše, menjujemo evre za tolarje** ali obratno, **trener zamenja igralca sredi tekme** (kar pomeni, da pošlje igrat drugega na njegovo mesto). **Spreminjamo ali spremenimo** sami sebe, svojo zunanost ali karkoli drugega, npr.: **izkušnje spremenijo človeka, spremenimo besedilo, vreme se zelo hitro spreminja**. Če sem malo hudomušna, lahko rečem: **Rajši kot da menjam moža** (vzamem drugega), **bom skušala spremeniti sedanjega** (z njegovim sodelovanjem, seveda!).

Tischlerjeva nagrada za leto 2005

Marij Maver in dr. Damjan Paulin sta letošnja dobitnika Tischlerjeve nagrade, ki je največje odlikovanje, ki jo vsako leto podeljuje Krščanska kulturna zveza na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev.

Dr. Joško Tischler je bil za koroške Slovence izredna osebnost - bil je šolnik, politik in kulturnik. Še pred drugo svetovno vojno je bil zadnji predsednik Slovenske prosvetne zveze, takoj po vojni je bil ustanovitelj Narodnega sveta koroških Slovencev, leta 1957 pa ustanovni ravnatelj Zvezne gimnazije za Slovence. Ves čas je vzdrževal tesne stike s Slovenci vsepovsod po svetu in se je dobro zavedal velikega pomena povezanosti vseh članov slovenskega naroda kjerkoli na svetu. Tako lahko razumemo tudi besede, ki so citirane na podelitveni listini, kjer beremo: "Naše delo naj služi kulturni povezanosti z materinskim narodom!"

Dr. Joško Tischler je bil rojen 8. maja 1902 in je umrl 23. januarja 1979. Pokopan je na pokopališču v Žrelcu.

Tischlerjevo nagrado podeljuje Krščanska kulturna zveza in Narodni svet koroških Slovencev kot najvišje priznanje obeh organizacij. Nagrado prejmejo kulturni in politični delavci/delavke za vrhunske prispevke na področju umetnosti, znanosti, kulture in politike, ki so pomemben prispevek v zakladnici slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Nagradenec/nagradenka dobi nagrado lahko tudi za posebne zasluge pri širjenju in utrjevanju narodne zavesti in ugleda koroških Slovencev bodisi doma ali v tujini.

Obrazložitev letošnje nagrade našima dvema nagrajencema še ne poznamo, prav gotovo pa sta jo Marij Maver in dr. Damjan Paulin prejela tudi zaradi tesnih vezi s koroškimi brati in zaradi tradicionalnih Koroških dni na Primorskem in Primorskih na Koroškem, ki so gotovo najboljša oblika sodelovanja na kulturnem področju med Korošci in Primorci doslej, in

nagrajenca sta gotovo prispevala veliko, da se je to sodelovanje obdržalo in razvijalo vse do današnjih dni. Kot predsednika naših kulturnih organizacij, Marij Maver je dolga leta vodil Slovensko prosveto v Trstu, dr. Damjan Paulin pa Zvezo slovenske katoliške prosvete v Gorici, sta nagrajenca naredila ogromno za ohranjanje stikov s Korošci in za kulturne izmenjave med obema narodnima manjšinama.

Podelitev letošnje Tischlerjeve nagrade bo v petek, 21. januarja letos, ob 19. uri v Celovcu na sedežu Krščanske kulturne zveze.

Mestno gledališče ljubljansko

Vse o ženskah

Če bi radi izvedeli, kakšne so ženske in predvsem kaj se dogaja v njihovih glavah, vas Mestno gledališče ljubljansko vabi na predstavo z ironičnim naslovom Vse o ženskah, ki so jo pod

Vse o ženskah igra, ki z malo besedami in v kratkem času ogromno pove. Razkriva številne plasti ženske duše in neurejenosti.

režijskim vodstvom Barbare Hieng Samobor premierno uprizorili minulo soboto. Gre za komedijo doma in po svetu najbolj uprizarjanega sodobnega hrvaškega dramatika Mira Gavran, ki jo že igrajo tudi v ZDA in na Slovaškem. Ambicija ljubljanske uprizoritve - v glavnih vlogah nastopajo igralke Karin Komljanec, Bernarda Oman in Jette Verjup Ostan - je bila dramsko predlogo dopolniti in nadgraditi z vrsto podrobnosti, ki naj v gledalcih sprostito čim več asociacij... Saj veste, tudi če bi nam kdaj uspelo povedati "vse o ženskah", to ne pomeni, da ne bomo znova in znova presenečeni; tema je pač neizčrpna.

Vsaka od igralk nastopi v petih različnih vlogah in skupaj v petnajstih prizorih. Ker predstava nima odmora, to za igralko pomeni zahtevne kostumske, situacijske in čustvene preobrazbe.

Manca Košir, avtorica besedila v gledališkem listu, pravi, da je

smiljeno terja to, kar zahtevajo dobre umetnine - lasten odgovor na zastavljena vprašanja, soočenje s samim seboj.

Po mnenju režiserke avtorja ustvarjalno vznemirja velika čustvena energija, ki je značilna za ženski spol in je včasih tvorna,

drugič uničujoča. Gavran se je odločil za strukturo, ki razbija linearno pripoved v pet zgodb: o prijateljstvu, karieri, ljubezni, vrtcu in upokojenkah v domu. "Delo se zelo dotika vsakdanjega življenja, govori o pogosto zapletenih odnosih med ženskami, ne nazadnje tudi o tem, kako se znamo na fin način prizadeti ali si med seboj nesebično pomagati," je še povedala Hieng-Samoborjeva.

"Od trenutka, ko smo se odločili za Gavranov tekst, sem bil mnenja, da ga mora režirati ženska," je povedal Boris Kobal, direktor in umetniški vodja Mestnega gledališča ljubljanskega; k sodelovanju je povabil režiserko Barbaro Hieng Samobor, za katero je to svojevrstna vrnitev k ustvarjanju za odrasle, saj smo njeno ustvarjanje dolgo časa lahko zasledovali samo v izvrstnih otroških predstavah.

Njen koncept odrske postavitve komedije Vse o ženskah so odlično dopolnili scenograf Andrej Erjavec, skladatelj Milko Lazar ter kostumograf Alan Hranitelj.

Za ponovitve sledite objavam v dnevniku ali na svetovnem spletu, na naslovu:

nem časopisju nem spletu, www.mgl.si

Dušan Rogelj

Šest mladih umetnikov razstavlja v Kulturnem centru Lojze Bratuž

Razstava Prihodnost je naša! je več kot le obet za prihodnost

Foto: DP

Nuova Iniziativa Isontina

Italijanska revija in slovenska stvarnost

Revija Nuova Iniziativa Isontina izhaja v Gorici, njen odgovorni urednik je Renzo Boscarol. Najnovejša, 38. številka, je izšla decembra 2004. Revija nadaljuje tradicijo nekdanje Iniziative Isontine, ki je izhajala od leta 1959. Poleg vraščeni v gorški prostor je za obe značilna odprtost do slovenske stvarnosti. Prvi tovrstni poskusi segajo v preteklost, ko je npr. pisatelj in pesnik furlanskega rodu Celso Macor slovenske kulturnike in prijatelje večkrat povabil, da bi pri reviji sodelovali s prispevki v zvezi s slovensko kulturo. Tako je Iniziativa

Isontina objavljala npr. članke o slovenski književnosti, filozofiji in glasbeni ustvarjalnosti. To se je dogajalo v času, ko so bili takšni poskusi nekaj ne navadnega in so zahtevali veliko več poguma kot danes. Najnovejša številka prinaša več prispevkov v zvezi s slovensko prisotnostjo na tem ozemlju. Že slika na platnici prikazuje svetogorsko železniško postajo z znanim mozaikom na meji med obema državama, na njem in okrog njega pa gručo otrok, ki ponazarjajo bodočo generacijo Nove Gorice in Gorice, kakor je napisano na notranji strani platnice. Podobno motiviko nakazuje tudi zadnja stran platnic, na kateri vidimo omenjeni mozaik, Romana Prodijsa in oba župana, goriškega in novogoriškega, spodaj pa še del Gorice in Nove Gorice s Kostanjevico in del transparenta, na katerem je tudi slovensko besedilo. Izmed števil-

nih pomembnih prispevkov omenjamo predvsem tiste, ki se navezujejo na slovensko stvarnost.

Zanimiv je prispevek v zvezi z delovanjem združenja Concordia et pax. Iz naslova Ustje e lapidario - La forza del perdono izhaja, da gre za poročilo o spominskih srečanjih v kraju Ustje pri Ajdovščini, kjer so italijanski vojaki leta 1942 umorili skupino domačinov in vas požgali, in ob porušenem spomeniku sredi spominskega parka v Gorici, ki spominja na leto 1945 in na komunistične poboje. Na lapidariju so vklesana imena ljudi, ki so ostali nepokopani v fojbah. Poročilo o pravih srečanjih in o dogodkih, ki so se jih na njih želeli spomniti, sledijo pričevanje domačinke iz Ustja gospe Antonije, nagovor Vannija Padoana, razmišljanje Anne Rossi in sklepna misel koprškega škofa Metoda Piriha.

V reviji zasledimo daljše poročilo o vsakoletnem mednarodnem zborovanju, ki ga prireja Inštitut za srednjeevropska kulturna srečanja (ICM) in ki je obravnaval zgodovinske razsežnosti in družbene aspekte religije na področju

V centru Bratuž v Gorici so minuli petek, 14. t.m., odprli razstavo z naslovom Prihodnost je naša! Na razstavi, ob kateri je izšel tudi dvojezični katalog s kritičnimi zapisi likovnih kritikov Magde Jevnikar, Jasne Merku in Saše Quinzija, oblikoval ga je Franko Žerjal, se predstavljajo s svojimi deli Dimitri Brajnik, Tatiana Floreancig, Štefan Pahor, Matej Susič, Luisa Tomasietig in Ivan Žerjal. Gre za likovne umetnike mlajše generacije iz naše dežele, kot je na odprtju razstave poudarila predsednica centra Franka Žgavec, medtem ko je Jurij Paljk potegnil rdečo nit skozi njihova različna dela; Neva Klajnšček in Noemi Cristiani sta z glasbeno točko popestrili lep večer.

srednjeevropske Evrope po letu 1989. Sledi objava celotnega predavanja, ki ga je na zborovanju imel prof. Igor Škamperle iz Ljubljane.

Vernosti mladih Slovencev se dotika članek, ki ga je napisal Sinuhe Marotta (Biti veren in mlad ob meji). V dnevi prireditve Slovenije k Evropski uniji je bilo na Kostanjevici srečanje duhovnikov in vernikov z obeh strani meje ob prisotnosti koprškega škofa in goriškega nadškofa. Govor slednjega je vključen v prispevek o Gorici in Novi Gorici skupaj z razmišljanjem, ki so ga podpisali vsi štirje škofje naše dežele, in z nagovorom Romana Prodijsa na osrednji slovesnosti 30. aprila 2004. V nadaljevanju sta objavljena govor, ki ga je imel Filibert Benedetič ob stoletnici Trgovskega doma v Gorici, in daljši intervju z Luigijem Tavanom, avtorjem zgodovine goriške nadškofije, v katerem je prikazan tudi slovenski delež pri njenem razvoju.

Tudi tokratna številka revije Nuova Iniziativa Isontina je vsebinsko bogata in razgibana.

Andrej Bratuž

Slovenščina ali angleščina?

Tolminci v boju za svoj jezik

Leta 1713 so se tolminski kmetje borili za staro pravdo, danes se Tolminci v svoji domovini borijo za svoj jezik. Primerjava se zdi na prvi pogled pretirana, vendar kaže na vprašanje, ki postaja čedalje bolj zaskrbljujoče. Naše vznemirjenje je povsem utemeljeno, saj se moramo sami, odkar pomnimo, za svoj jezik boriti in ga braniti, kakor so se zanj borili in ga branili naši predniki. Boj za položaj slovenščine v tuji državi je vsekakor razumljivejši kot v državi, ki je svobodna domovina Slovencev.

Pod naslovom Končan jezikovni spor med tolminsko knjižnico in državno agencijo za regionalni razvoj je nedeljski Primorski dnevnik (16.1.2005) objavil poročilo Slovenske tiskovne agencije (STA), iz katerega je razvidno, da se je knjižnica Cirila Kosmača uprla Agenciji za regionalni razvoj v zvezi z nakazanimi sredstvi iz evropskega programa Phare za čezmejno sodelovanje. Agencija je nam-

reč zavrnila zahtevek knjižnice za nakazilo sredstev, češ da je napisan v slovenščini in ne v angleščini. Vodstvo knjižnice je od agencije zahtevalo, da kot slovenska državna ustanova za njo posluje v slovenskem jeziku in ji nakaže odobrena sredstva. Agencija je knjižnici končno poslala vzorec zahtevka za nakazilo sredstev v slovenščini, knjižnica pa je izrazila zadovoljstvo, ker agencija in ministrstvo za finance s prejemniki sredstev poslujeta v slovenščini, kakor zahteva ustava.

Ko bi ne bilo odločne volje kulturnih ustanov, kakršna je v našem primeru tolminska knjižnica, bi se takšni in podobni pojavi nemoteno širili, v nasprotju z zdravo pametjo in z evropskim duhom. V deželi, ki je dala Simona Gregorčiča, Ivana Preglja, Cirila Kosmača in druge besedne ustvarjalce, zveste rodemu jeziku, je prevladala razsodnost in obrodila sad.

V zvezi z vprašanjem rabe slovenskega jezika v matični do-

movini - tolminski primer žal ni osamljen - navajamo spet besede znamenitega jezikoslovca Stanislava Škrabca, ki je živel in deloval dobrih štirideset let v samostanu na Kostanjevici, danes na meji med obema Goricama. Leta 1884 je v svojem Cvetju z vrhov sv. Frančiška zapisal: *Pravi vzrok pa, da ginemo, je po mojem preverjenju to, ker sami sebe in svoj jezik zaničujemo. To je tista lepa lastnost, ki nam ne da priti do kake veljave in moči, ki nas bo tudi gotovo pokopala, preden bi bilo treba, ako se je za časa ne rešimo.* "Gdor zaničuje se sam, podlaga je ptujčevi peti." Bog mu daj ljuba nebesa, preblagemu buditelju, ki je zaklical narodu slovenskemu te resne besede!

Navedeni "preblagi buditelj" je Jovan Vesel Koseski, čigar misel, zapisana pred več kot poldrugim stoletjem, je še danes aktualna. Prav tako aktualna je Škrabčeva zaskrbljenost za usodo jezika in naroda.

LB

Kratke

Kraški pust že v 38. zaporedni izvedbi

Kraški pust se letos začneja že v soboto, 29. januarja, s tiskovno konferenco, ki bo ob 11.00 v centru Mitja Čuk, nasproti cerkve Sv. Jerneja na Opčinah. Poleg tiskovne konference je v programu tudi otvoritev fotografske razstave Janka Kovačiča z naslovom Od Pikla do Brdine (del Opčin, po katerem se vsako leto odvija pustni sprevod).

Glede na to, da so letos pustni dnevi res zelo zgodnji, bo vozov in skupin nekoliko manj, kajti marsikatera vas ni utegnila, da bi se v času pripravila na sprevod. Kraljevski par bo spet iz občine Zgonik. Do tega imajo pravico, ker so lansko leto že drugič zmagali. Kralj bo Fuokl, kraljica pa Mirella Židana Marela; letos bo namreč s seboj prinesla dežnik, da se bo lahko branila pred morebitno vremensko ujmo, ki je skvarila lanski sprevod. Gostje bodo prišli iz Ravinisa pri Paularu. To je skupina mask, ki je bila že nagrajena z drugo nagrado v Benetkah in je nastopala marsikje po Evropi. Sprevod bodo začeli mažoretke in godba iz Divače.

Odbor je odločil, da bo o morebitnem prenosu sprevoda zaradi slabega vremena obveščal večer prej.

Nekaj novic o sprevodu lahko že dobite na spletni strani www.kraskipust.org, vse drugo pa boste izvedeli na sobotni novinarski konferenci.

Razstava Edija Žerjale v kavarni Ponchielli

Do 3. februarja bo v prostorih Arts Space kavarne Ponchielli na ogled monografska slikarska razstava tržaškega likovnika Edija Žerjale (na sliki). Umetnik je na svoji življenjski poti prehodil

Foto JMP

dolgo ustvarjalno obdobje, kateremu se ni ugenil popolnoma predati do danes, ko se je zanj pričelo novo življenjsko obdobje po upokojitvi. Umetniški navdih zahteva nenehno nego, njemu se moraš namreč docela posvetiti. Tovrstnim občutkom lahko umetnik sedaj končno sledi in razstava v kavarni Ponchielli izpričuje njegovo novo razpoloženje, ki se odseva v temah njegovih slik: zgodbe, o katerih Žerjal pripoveduje v svojih delih, govorijo o kraju, kjer se morje sreča

s kopnim. Prevzemajo ga zalivi z majhnimi pristani, ki se očesu gledalca figurativno predajajo preko silovitega mediteranskega kolorizma. Umetnik rad doživlja obmorske sugestije, ki jih nato predela med zidovi svojega ateljeja. Tu upodablja marine, ki odražajo umetnikovo željo po mirni tišini portičev, ki dobro jamčijo obalo pred nasiljem odprtega morja.

Jezikovna delavnica za otroke Besedni ringaraja

Študijski center Melanie Klein je v sodelovanju z Radijskim odrom priredil v začetku sezone 2004/05 Besedni ringaraja, t.j. jezikovno delavnico za otroke od 4. do 7. leta starosti. Prvo srečanje v novem letu, ki je pravzaprav sedmo po vrsti, bo že v soboto, 22. t.m., ko bodo mali udeleženci odkrivali mesto in njegova pravila, tako kot so se že prej posvetili medsebojnemu spoznavanju, človeškemu telesu, čustvom, jeseni in božičnim navadam. Nazadnje jih bo spet obiskal velik ljubitelj knjig in otrok, palček Pripovedovalček, ki jim bo prebral novo pravljico. 12. februarja pa bo stekla nova pobuda, ki šteje deset srečanj, s katero se ŠC obrača na tiste malčke, ki sicer obiskujejo vrtoce s slovenskim učnim jezikom, a izhajajo iz italijansko govorečega družinskega okolja. Članice šč so se tako odzvale na željo nekaterih staršev po podobni dejavnosti, ki bi bila v pomoč njihovim otrokom, in sklenile izvesti poseben laboratorij z naslovom Slovenske urice.

Bodisi pri prvem kot pri drugem projektu je oz. bo glavna delovna metoda igra, s pomočjo katere tečajniki utrjujejo in razvijajo besedni zaklad oz. sposobnost prepoznavanja, imenovanja in opisovanja predmetov ter dejanj s pravilnimi slovenskimi izrazi. Ludični momenti segajo na različna področja (glasbeno, motorično in likovno), da je otrokovo sodelovanje čim bolj aktivno in celostno.

Za informacije in prijave o obeh jezikovnih delavnicah je na razpolago društvena pisarna, in sicer ob sredah od 18.00 do 19.30 oz. telefonska številka 328-4559414. AL

V petek, 14. t.m., v knjigarni Minerva

Uspešna predstavitev knjige Milice Kacin Wohinz

Dvoranica nad tržaško knjigarno Minerva je bila v petek, 14. t.m., premajhna za vse, ki so prišli na predstavitev knjige Vivere al confine, Sloveni e italiani negli anni 1918-1941, ki je izšla pri GMD in jo je napisala znana slovenska zgodovinarica Milice Kacin Wohinz. Mešano občinstvo, med katerim je bilo več uglednih italijanskih zgodovinarjev, a tudi nekaj študentov in veliko Slovencev ter celo nekaj tržaških Judov, je pozorno spremljalo večer. V imenu organizatorjev, se pravi Deželnega inštituta za zgodovino odporiškega gibanja v Furlaniji - Julijski krajini, ga je uvedel podpredsednik Giancarlo Bertuzzi, ki je tudi vodil večer. Samo založbo in odločitev za izdajo knjige je prisotnim predstavil Marko Tavčar. Z veliko širine je to najnovejše delo Milice Kacin Wohinz predstavila prof. Annamaria Vinci, ki predava sodobno zgodovino na tržaškem vseučilišču. Osve-

tlila je predvsem zgodovinsko-pisni pristop in ozadja raziskovalne dejavnosti Milice Kacin

vensko-italijanske zgodovinsko-kulturne komisije, ki je izdala tudi znani končni doku-

Foto Kroma

Wohinz ter pomen tovrstnih izdaj v italijanščini za informiranje čim širšega kroga italijanskih bralcev z zgodovino ljudstev na tem skupnem mejnem področju. Pri tem je Vincijeva seveda izpostavila tudi dejstvo, da je bila avtorica v obdobju od 1993 -2000 so-predsednica medvladne slo-

ment o italijansko-slovenskih odnosih v obdobju 1880-1956. Sploh je njen poseg izvenel kot ugotavljanje dejstva, da je za mirno sožitje in skupen napredek tukaj živčih narodov potrebno čim globlje spoznavanje preteklosti in razumevanje dogodkov, ki so nas privedli v sedanje stanje.

Gledališki vrtljak

Trije rožnati korenjaki

Po Treh snežakih, ki so abonente Gledališkega vrtljaka obiskali prav na predvečer Miklavževega godu, so organizatorji na prvo srečanje v novem letu, 16. t.m., povabili Tri prašičke. Sicer so Cvilk, Rilko in Repkomiga nastopili šele ob 16.30 namesto ob 16. uri in vendar so jih otroci pridno in potrpežljivo počakali ter pobarvali, strigli in sestavili veliko živalskih prstnih lutk, s katerimi bodo doma lahko sami ustvarjali svoje pravljice. Prva predstava (red Sonček) je tako v nedeljo štartala s polurno zamudo, od takrat dalje pa je teklo vse kot po olju: prvi predstavi sta sledili druga animacija in še druga predstava (red Zvezda).

Člani lutkovne skupine Mini

teater iz Ljubljane oz. Tjaša Železnik, Miha Arh in Gašper Jarni so živahno uvedli in vsesko-

Foto Kroma

zi spremljali ter komentirali zgodbo treh simpatičnih in mehkih lutk, ki so se podale v širni svet. Resnici na ljubo moramo dodati, da se trije rožnati korenjaki niso tako zelo oddaljili od doma, kot se pač dogaja tu-

di vsem otrokom, ko si pravzaprav zamišljajo prve pustolovščine. Trije pujski so jo mahnili kar za domač kozolec, a da bi se skrili pred nenadnim dežjem, so sklenili postaviti hišico, nikakor pa si niso bili edini v izbiri materiala. Lahko miselna in nekoliko lena bratca

Sama avtorica pa je seveda podrobneje spregovorila o vsebinski plati knjige in izpostavila dejstvo, da gre za izbor trinajstih člankov in esejev, ki so nastajali v daljšem obdobju in so bili že objavljeni v strokovnih revijah, za knjigo pa so bili pregledani in poenoteni. Avtorica pa je poudarila, da je vedno delala na primarnih virih in da je več desetletij dosledno in natančno pregledovala vrsto italijanskih, a tudi jugoslovanskih in slovenskih državnih, javnih in zasebnih arhivov, da je zbrala potrebno gradivo, ki ga je nato obdelala. Glavni namen knjižne izdaje pa je gotovo želja, da bi obravnavana vsebina postala dostopnejša širšemu krogu ljudi.

Živahna razprava, ki je sledila predstavitvi, pa je pokazala, da so osebni spomini in boleče izkušnje mnogih, ki so doživeli fašizem in tedanja preganjanja, še vedno tako živi in boleči, da bruhnejo na dan, kakor hitro jih kaj priključijo ali izzove. Posegi pa so si bili enotni v tem, da je zelo važno ohraniti v spominu zgodovinske dogodke, da pa je obenem potrebno krivice in zamere prerasti ter stopiti na pot sprave. To smo dolžni, kot je bilo rečeno, predvsem za sedanje in prihodnje generacije ljudi na meji.

Tako so se trije junaki že na prvem križpotju razšli. Pred dežjem so bile hišice zelo uspešne, kako so pa prestale Volkov prihod? Lačna in kosmata mrcina, ki je zavohala svinjino, je brez težav odpihala najprej Cvilkovo slamnato zgradbo, nato pa z odločnim udarcem podrla še Rilko. Bratca sta jo mahoma ucvrla k sestrici, Volk pa seveda za njima. Tako je staknil še kamniti domek, ki je po Repkomiginih napovedih preostal Volkovo pihanje in puhanje ter vse njegove udarce. Še več, napor je hudobno tako zdelal, da se ji je čisto zmešalo in je prestrašena zbežala.

Duhovito in hkrati poučno lutkovno predstavo je priredil ter režiral češki mojster Pavel Polak, glasbeno kuliso je podpisal Vitezslav Hadl. Likovna zasnova in izdelava lutk sta delo Jaroslava Milfajta, zvok in luči pa je upravljal Tilen Vipotnik.

Nazadnje še kratko obvestilo: Šesto srečanje Gledališkega vrtljaka ne bo na vrsti 6. februarja, temveč 20., ko bodo igralci Mojega gledališča iz Ljubljane prikazali basen Štokljka in lisjak.

AL

Alpe Adria kino / Trst film festival

Pestra ponudba za vse okuse

Surovo januarsko tržaško podnebje se bo vsaj za nekaj časa prevesilo v dokaj razvejano paletto barv, čustev, zgodb, izkušenj in celo vrsto pričevanj, ko se bo danes dvignil zastor nad 16. izvedbo kulturne manifestacije, ki nosi naslov Trst film festival. Dolgoletna kinematografska pobuda, ki jo prireja združenje Alpe Adria Cinema, predstavlja za tržaško stvarnost eno najodmevnejših trenutkov v letu, ki se vse od svojega začetka poglablja v tako kinematografijo, ki nima dostopa do običajnih distribucijskih in komercialnih mrež. Gotovo se tovrstni širokodušni načrti včasih ne spajajo z izredno kakovostno

prodornostjo; res pa je tudi, da je ponudba na festivalu iz leta v leto tako narasla, tako da ima gledalec na voljo kar dovolj materiala, s katerim utišati svojo željo po filmu. Festival, ki je razvrščen v dva lokacijska prostora - dvorani kina Excelsior ter gledališče Miela - se vije preko številnih sklopov, natečajnih nizov, retrospektiv, posebnih srečanj. Trst film festival pa je tudi priložnost za predvajanje pomemb-

Foto Kroma

nih premier. Tako se bo zgodilo ravno nocoj, ko bodo na filmskem platnu premierno vrteli zadnji celovečerec Emira

Kusturice Življenje je čudež in tako otvorili sam festival. Med dvanajstimi dolgotrajnimi najrazličnejših produkcij, ki se bodo potegovali za glavno nagrado, gre omeniti slovenski film Predmestje režiserja Vinka Möderndorferja, ki v svojem delu oriše številna protislovja naše matične domovine, ki je komaj pristopila k EU. "V filmu je govor o 'provincializmu' človeške duše. Menim, da je zgodba, ki jo film pripoveduje, univerzalna, saj razglablja o vzrokih, na katerih temelji iracionalno sovraštvo, katerega je naša Evropa še prepolna", je povedal režiser. Möderndorferjev celovečerec se bo moral kosati z močno konkurenco: naj omenimo le,

da je v tej kategoriji prisotna tudi filmska pripoved Sen zimске noči mojstra srbske kinematografije Gorana Paskaljevića. V kategoriji kratkih filmov pa bo na sporedu tudi Cvitkovičev Srce je kos mesa. Letos so prireditelji dodali k programu še natečajno kategorijo dokumentarnih filmov, da bi celoviteje obravnavali zmogljivost in komunikativnost filmske razsežnosti. Poleg dokumentarcev, ki bodo tekmovali za nagrado, sta na sporedu v dokumentarnem sklopu še dve retrospektivi, posvečeni ruskemu mojstru Viktorju Kosakovskemu ter Švicarju Villiju Hermannu. Letošnji program bo posvetil posebno pozornost najpomembnejšemu slovaškemu režiserju in vsestranskemu umeniku, Juraju Jakubisku. Poleg premierne uprizoritve njegovega zadnjega dela Post coitum bodo od 20. do 29. januarja priredili v državni

knjižnici tudi razstavo z naslovom Fantasmagorie. Slikarstvo in dnevnik Juraja Jakubiska.

Posebno zanimiva je sekcija Immagini-Podobe, pravi rezervoar ekstremnih filmskih poskusov, ki se gledalcu predstavljajo tudi preko multimedijских sredstev. Druga sekcija Filmske cone pa se posveča filmu, ki so dalj časa samevali v moskovskih arhivih, saj je cenzura režima takrat prepovedala njihovo distribucijo. Letošnji festival bo predstavil tudi najzanimivejše produkte, ki so nastali v sklopu madžarskega filmskega laboratorija Inforg Studio.

Poleg gledališča Miela in seveda kinodvorane Excelsior bo pomembni kulturni prostor letošnjega festivala tudi kavarina Tommaseo, kjer bo občinstvo lahko spoznalo režiserje in igralce.

Zveza cerkvenih pevskih zborov V tržaški stolnici sv. Justa

Plemenita domačnost božičnega koncerta

Tržaška stolnica sv. Justa se je v nedeljo, 16. t.m., ponovno napolnila z našimi ljudmi, ki so se odzvali povabilu Zveze cerkvenih pevskih zborov in prišli na priljubljeni koncert božičnih pesmi, ki ga ZCPZ prireja vse od svojega nastanka dalje.

Čeprav smo, široko gledano, že zapustili božični čas, so pevci znali ustvariti prav posebno toploto vzdušja, tako da smo še zadnjič podoživeli sporočilo praznikov, ki so polni miline in obdani s posebnim čarom.

Ko je občinstvo v nedeljo zapuščalo cerkev, je ugotavljalo, da je bila letošnja oblika koncerta posrečena, saj so si organizatorji spored zamislili tako, da so ga oblikovali združeni otroški, ženski, moški in mešani zbor ter na koncu vsi nastopajoči skupaj. Pevci s svojimi zborovodji, Miro Fabjan, ki je vodila otroke in na koncu združeni zbor vseh nastopajočih, Tamaro Stanese, ki so ji bile zaupane ženske, Ivom Kraljem, ki je vodil moški zbor, in Edijem Racetom, ki je vodil združeni mešani zbor, so znali ustvariti domače praznično vzdušje, ki ga oplemeniti in oplešati petje. Prav je, da kratko spregovorimo o sporedu, ki smo mu

lahko prisluhnili. Otroci so pristrčno predstavili zanimiv splet klasičnih slovenskih božičnih pesmi, kot jih je za dvoglasni zbor priredil Anton J. Kropivšek. Zbor je na elektronske orgle spremljal Axel

Združeni moški zbor je toplo in doživeto zapel šest pesmi. Slišali smo znano Riharjevo Poglejte, čudo se godi, dve Vodopivčevi, in sicer Blažena noč ter Le spavaj, sladko Detence, prvo na besedilo m. Eliza-

Foto Kroma

Furlan. Zapeli pa so še Harejevo Božično uspavanko na besedilo Ljubke Šorli in še Merkujevo priredbo ljudske kolednice iz Terskih dolin, Novo leto. Sledil je nastop ženske pevske skupine, ki je a capella dovršeno in mило zapela tri Harejeve pesmi: Svetonočni utrinek na besedilo Ljubke Šorli, Tiho je v gozdu, ki ji je besede napisala Zora Saksida, in še Nocoj, nocoj Silvina Sardenska.

bete, drugo pa s. Dolorose, nadalje Hribarjevo O sveta in vesela noč in še doživeto Laharnarjevo uglasbitev Staničevih verzov Blešče se zvezdice nocoj ter Sicherlovo Podati hočem ti srce v Harejevi priredbi za moški zbor. Pri tem naj dodamo, da sta svoje solistične vloge prepričljivo zapela baritonist Marjan Štrajn in tenorist Rudi Stopar. Moški zbor je na orgle spremljal David Lenisa.

Pred oltar je nato stopil mešani zbor, ki je izbral sicer znane, a navadno manj izvajane: Belarjevo Že počiva vsa narava, Potočnikovo Božično, Tomčevo Zvezde gorijo in zaključil s Cvekovo Zori, noč vesela. Zbor je spremljal Tomaž Simčič, ki sicer tudi drugače pogosto spremlja ta združeni zbor.

Povezovalce večera, Marijan Kravos, je tedaj k mikrofону povabil tržaškega škofa, msgr. Evgena Ravignanija. Z izbranimi besedami je spregovoril o pomenu liturgičnega petja in izrazil priznanje slovenskim cerkvenim zborom, ki redno sodelujejo v domačih župnijah in, kot da bi zaslužili, da se bo to zgodilo, je spregovoril tudi o lepoti in popolnosti, ki jo ima cerkvena pesem, ko se zboru pridruži ljudstvo in vse občestvo zapoje v en glas.

Na stopnišče pred oltar so namreč po njegovem nagovoru prišli vsi, ki so nastopali in pod vodstvom Mire Fabjan ter ob orgelski spremljavi Tomaža Simčič, ki je orgljal s kora tržaške stolnice, zapeli še Gačnikovo Bog prišel je, pri kateri ima hvaležno vlogo prav otroški zbor, in še Sveto noč. Komaj so se slišali prvi toni te večno lepe pesmi, je vsa cerkev vstala in zapela tako občuteno, kot da bi pravkar odzvonilo in bi se začela polnočnica. Doživet koncert torej, poln domačnosti, kot je oseben in lep družinski praznik Jezusovega rojstva.

VJ

Obvestila

Novi glas vabi na osemdnevno potovanje z avtobusom od 17. do vključno 24. maja 2005. Pot nas bo vodila po sledih sv. bratov Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško. Odhod iz Trsta in Gorice preko Gradca do Bratislave. Obiskali bomo glavno slovaško mesto Bratislavo, nato Brno, Velehrad, Mikulčice in Staro mesto. Pot nas bo vodila tudi do glavnega moravskega mesta Brna, nato Olomouca in drugih znamenitosti. Končno bomo obiskali tudi Prago, kateri smo namenili dva dni našega obiska. Na poti domov bomo obiskali tudi Solnograd-Salzburg. Pri vpisu akontacija 200,00 evrov. Na upravi so na razpolago programi celotnega potovanja. Za potovanje zadostuje veljavna osebna izkaznica za tujino. Z vpisom, prosimo, pohitite!

SKD Barkovlje prireja pod pokroviteljstvom Slovenske prosvete in ZSKD v nedeljo, 23. januarja 2005, prireditev ob prazniku slovenske kulture. Nastopil bo oktet Škofije pod vodstvom Vladislava Korošca; priložnostno misel bo izrekel prof. Miran Košuta. Peli bodo tudi učenci OŠ F. S. Finžgar pod vodstvom Aleksandre Pertot. Na

klavirju jih bo spremljal Tomaž Baldassi.

Darovi

V spomin na Martina Jevnikarja daruje žena 200,000 evrov za Novi glas in 200,00 evrov za slovensko Karitas.

Za cerkev v Nabrežini daruje Pahor 30,00 evrov, Kosmina 10,00 evrov, Marinetti 100,00 evrov, Stepančič 30,00 evrov, Radovič 80,00 evrov, Paulina 40,00 evrov, Okretič 10,00 evrov, Rojc 50,00 evrov, Kukanja 25,00 evrov, ob blagoslovu družin "na Postaji" 620,00 evrov.

Zdravko in Vera Caharija darujeta ob smrti sestre Anice 50,00 evrov za cerkev v Nabrežini in 50,00 evrov za cerkev v Nabrežini.

Namesto cvetja na grob sestrične Anice Petelin darujeta Magda in Mitja 40,00 evrov za cerkev v Nabrežini.

Za ponesrečence v Aziji daruje nabrežinska župnijska skupnost 900,00 evrov Karitas.

Misijski krožek Rojan daruje 500,00 in S.K. 100,00 evrov za potresence misijonarju Tonyju Martynu, ki deluje v mestu Colombo in je narodni voditelj misijonov na Sri-Lanki.

DSI Knjiga Marjana Pertota

Pomen amaterskega gledališča v naših krajih

Foto Kroma

Na minulem ponedeljkovem večeru Društva slovenskih izobražencev je zaživel lik kulturnega delavca in vsestranskega ljubitelja teatra Jake Štoke. Pogovor, pri katerem sta bila soudeležena ravnatelj Slovenskega gledališkega muzeja Ivo Svetina in Marjan Pertot, avtor zanimive publikacije V domovini Jake Štoke, je vzel v pretes dokaj obširno paletu argumentov, ki so bili povezani z gledališkim svetom.

Svetina, ki je izpostavil plodno sodelovanje muzeja z založbo Mladiko - saj je knjiga sad sinergičnega truda tako tržaške založbe kot Slovenskega gledališkega muzeja -, je poudaril pomen kulturne dediščine amaterskega gledališča, ki je v naših krajih imelo toliko zaslug pri ohranitvi vezi s slovenskim kulturnim izročilom. "V Sloveniji ni raziskovalca oziroma teatrologa, ki ne bi poudaril pomena gledališča pri ohranitvi narodne identitete. Slovenci smo se konstituirali tudi preko teatra", je povedal ravnatelj muzeja, ki pa pogrša pomanjkanje študije, ki bi celovito obdelala zgodovino slovenskega teatra, kamor sodi gotovo tudi amatersko gledališče: slednje pa je Jaki Štoki pomenilo veliko več, kot beseda 'amatersko' lahko narekuje. "Štoka je postavil na

visok profesionalni nivo tudi ljubiteljsko gledališko udejstvovanje", je povedal Svetina in dodal, da "sta se na Tržaškem dejavnosti profesionalnega in amaterskega teatra nenehno prepletali." Že samo dejstvo, da so njegove tekste uprizorili v SSG, in to tudi pred nedavnim, to potrjuje: "Jaka Štoka ne predstavlja le lokalni kolorit, a veliko več: generacije se v njegovih tekstih kratkoma prepoznavajo", je poudaril Svetina.

O knjigi, ki so jo med drugim že predstavili tako v Ljubljani kot na domačih tleh, je spregovoril sam Pertot in povedal, da je "ideja o ponazoritvi preteklosti gledališke dejavnosti na Proseku in Kontovelu nastala že leta 1978, ko smo na Proseku proslavljali stoletnico dramskega delovanja." Takrat je domačin že predstavil publikacijo v ciklostilni izdaji, v kateri je obdelal zgodovino dramskega udejstvovanja obeh vasi od začetkov, ki segajo v daljno leto 1863, vse do proslave stoletnice. "Po dolgih letih sem takratni zapis ponesel v Ljubljano, da bi ga ponatisnili v dokumentih gledališkega muzeja; primerno pa se mi je zdelo, da bi delo dopolnil in dodal k nekdanji še polpreteklo zgodovino gledališke dejavnosti na tem kraškem robu".

Igor Gregori

SSG / Premiera Strindbergove drame Gospodična Julija

Nikdar izvojevani boj med moškim in žensko

V tej s hudimi finančnimi težavami zaznamovani sezoni in zaradi močno okrnjenega igralskega jedra se Slovensko stalno gledališče iz Trsta, tudi ker pač nima druge izbire, osredotoča na uprizoritev komornih dramskih del, ki pa se lahko razvijejo v čudovite, velike predstave. Te lastnosti ima nedvomno tudi ljubezensko-psihološka drama Gospodična Julija, ki jo je švedski dramatik, pisatelj in pesnik August Strindberg (1849-1912) spisal leta 1888; v slovenskem jeziku je prvič izšla leta 1921. SSG jo je v odličnem prevodu Janka Modra premierno uprizorilo, pred še vedno maloštevilno publiko, v petek, 14. t.m., v Kulturnem domu v Trstu pod režijskim vodstvom Vinka Möderndorferja - rojenega 1958 v Celju -, čigar ime se na primorskem gledališkem obzorju bolj malo pojavlja.

V tej naturalistični dramski izpovedi, ki je ob izidu zaradi vsebine izzvala nič koliko pomislekov in pripomb, avtor s subtilnim pristopom grebe po odnosu med moškim in žensko, ki, čeprav se skušata v konfliktih spopadati ali mirnejših ljubezenskih stikih približati, se nikdar docela ne zblížata. To pa zato, ker sta pač že po naravi tako različna v željah, zani-

manjih, čustvenih občutkih in stremljenjih. Gospodična Julija je za čas, v katerem je nastala, izredno emancipirana ženska, iz grofovske družine, ki bi se rada s samosvojem obnašanjem otresla stisk iz otroštva. Tako močna je, da sama razdre za-

Ob njem v domači hiši ne more več živeti, zato bi želela z njim zbežati in v tujini pričeti novo življenje. On pa le sanja, kako bi tudi z njeno pomočjo lahko obogatel, vendar se je tudi otresa, obenem pa ni zmožen zapustiti svojega hlapčevskega

roko in drzno, sicer brez kakih globljih ljubezenskih čustev, dvori socialno nižjemu moškemu, postavnemu očetovemu lakaju Jeanu. V skrivnostni temini kresne noči se mu ljubezensko preda, a se tega dejanja takoj pokasa, ker spozna jalovost takega razmerja, pa tudi Jeanovo grobost, njegovo preračunljivost in nekakšno zmagoslavno nadvlado nad žensko.

stanu. Zato pa napravi ona konec tej mučni situaciji, s tem da se zabode. Režiser Möderndorfer je na domiselnem, malce privzdignjenem, izpraznjenem prizorišču scenografa Jožeta Logarja, spominjajočem na boksarski ring, do katerega vodijo ene stopnice iz grajskih dvoran, druge pa v spodnje prostore za služinčad, razpredal dramski razplet, zve-

sto sledeč avtorjevi predlogi. Toda pri njegovem režijskem branju smo pogrešali neobvladljivo privlačnost kresne noči, ki naj omamlja dušo in telo protagonistke in naj jo kot uroeno v ognjeviti strasti povleče v svoj začarani krog. Manjkali sta tudi raztoča napetost, nedoumljiva psihična sila, ki privede na vrhuncu Julijo do usodnega dejanja. Nikla Petruška Panizon kot Julija je v glavnem obvladovala svoj nedvomno zahtevni lik in s tem pokazala igralsko zorenje, a ga prešibko odela v neukrotljivo strast, obup in brezizhodno usodnost. Gregor Geč kot Jean se ni povsem otresel svojih stereotipnih potez, ki so pronicale skozi sicer prepričljive dramske izreze. Še najbolj krepko in učinkovito je svoj sicer bolj obrobni lik izrisala Maja Blagović kot preudarna, razodna Kristin, ki ve, kaj ji je storiti in kje so meje med gospodo in preprostimi ljudmi. V kar preveč groteskno kričeče maske preobraženi kmetje (Janko Petrovec, Stojan Colja, Aleš Kolar, Tjaša Ruzzier) in v nekakšnih primitivnih korakih koreografije Tanje Pezdir so bili skoraj povsem nepotrebna plesna kulisa. Dognana pa je bila glasbe-

na predigra Janija Goloba. Izkušena kostumografska roka Alenke Bartl je najbolje in najbolj razpoznavno odsevala v kostumu toplih zemeljskih barv kuharice Kristin. Pripomba za režiserja: cigara na odru v tem času boja proti kajenju in tudi njen dim, ki se je valil v dvorano, res nista najbolj umestna!

Iva Koršič

Povečanje proizvodnje v Makedoniji

Družba Fructal do boljšega poslovanja

Vajdovski družbi Fructal so bili skupni prihodki od prodaje v letu 2004 za 18,9 odstotka slabši kot v letu 2003. S podatki o višini izgube v upravi družbe še ne morejo potrditi, da bo ta večja kot po prvih devetih mesecih minulega leta, ko je znašala 637 milijonov tolarjev. Slabši prodajni rezultati so predvsem posledica padca izvoznih količin (v primerjavi z

povedal Božič. V zvezi z razmerami na trgih nekdanje Jugoslavije je dodal, da močno občutijo posledice spremenjenega poslovnega okolja po vstopu Slovenije v Evropsko unijo z uvedbo enotnega evropskega tržnega reda za sladkor in s prenehanjem veljavnosti sporazumov Slovenije z državami nekdanje Jugoslavije.

Poudaril je, da so se uvozne dajatve za proizvode iz Slovenije povečale za trikrat, na drugi strani pa so se za konkurenco iz Hrvaške ter Srbije in Črne gore zmanjšale na samo en odstotek za t.i. carinsko evidentiranje. Srbija in Črna gora sta uvedli še dodatno trošarino na proizvode iz uvoza, kar je močno oslabilo konkurenčnost Fructalovih proizvodov. "Za doseganje boljših prodajnih rezultatov na teh trgih sta bili nujni odločitvi o selitvi proiz-

vodnje sadnih sirupov v Makedonijo in povečanju oskrbe potrošnikov v državah JV Evrope iz proizvodnje podjetja Fructal Mak v Skopju," je še povedal predsednik Fructalove uprave. O posledicah medijske afere, povezane z domnevno radioaktivnim borovničevim sokom, ki je pred nekaj meseci izbruhnila na omenjenih trgih in še dodatno poslabšala poslovanje Fructala, je Božič povedal, da so bile posledice najhujše v Črni gori, saj se je v prvi fazi prodaja skorajda prepolovila, na drugih trgih JV Evrope pa tako velikih padcev ni bilo. Vsekakor bodo v letu 2005 potrebni veliki napori za dvig prodaje do količin, ki jih je Fructal na tem tržišču dosegal v preteklosti. V upravi podjetja pričakujejo dobre rezultate, stavijo pa predvsem na povečanje prodaje sirupov in sokov iz proizvodnje, ki poteka po Fructalovih standardih in pod nadzorom v podjetju v Makedoniji.

Nace Novak

Slovensko deželno gospodarsko združenje Večjezični napisi o prepovedi proti kajenju

Tudi v slovenščini, angleščini, nemščini in furlanščini

Slovensko deželno gospodarsko združenje je pripravilo dvojezične oziroma večjezične napise glede prepovedi kajenja. Vsi gostinski in drugi poslovni obrati, ki nimajo urejenih predvidenih čistilnih naprav, morajo razpolagati z napisi, na katerih so določene informacije.

Kot je razvidno iz slike, so obvezne informacije navedene v italijanščini in slovenščini: zakon (člen 51 zak. 2/2003) in denarne kazni za kršilce: od 27,50 do največ 275,00 evrov (znesek se podvoji v prisotnosti otrok do 12. leta starosti oz. nosečnic). Med drugimi podatki je prostor za navedbo zadolženega v obratu, podjetju, pisarni idr., ki je zadolžen za nadzor nad spoštovanjem prepovedi, in opomba, da so za ugotavljanje kršitev pristojni krajevna upravna policija ter častniki in agenti sodne po-

licije. Kar je posebnost, imajo napisi SDGZ-Servis tudi prevode v angleščino, nemščino in furlanščino. V prvi varianti, ki se deli te dni po podružnicah Združenja, je sicer prevod omejen na opozorilo "Prepovedano kaditi". V naslednjih dneh pa bo na razpolago še dodatni napis, ki bo vseboval zgoraj omenjene obvezne informacije, ob italijanščini, tudi v vseh ostalih jezikih naše Dežele in v angleščini. Ta napis je zlasti primeren za turistične obrate, hotele, gostilne, kmečke turizme, agencije in druge poslovalnice, v katere zahajajo tuji obiskovalci naših krajev in turisti. Furlanščina pa naj bi bila dobro

sprejeta, upati je, tudi s strani Furlanov, v goriški in videmski pokrajini, a tudi v Trstu. Gostinska sekcija SDGZ je sodelovala pri predhodni akciji za sensibilizacijo javnosti in gostinskih operaterjev o uvedbi zakona proti kajenju, ki so ga organizirali tržaška Concommerce, Tržaško zdravstveno podjetje ASS, gostinsko združenje FIPE in SDGZ. Ob informativnih zgibankah za upravitelje lokalov in njihove goste, je bilo SDGZ pobudnik

izdaje zgibank še v slovenščini. Zgibanke z naslovom "Isto leto 2005, tukaj se NE kadi" so na razpolago na sedežih in podružnicah SDGZ ter seveda v lokalih. Celotno podoba, ki je predvidevala pilotno znanstveno raziskavo o učinkih kajenja v tržaških gostinskih lokalih in trgovinah, je financirala Trgovinska zbornica Trst. Za slovenski natis zgibanke pa se gre zahvaliti prispevku Zdržne kraške banke.

Za naslednji teden je predvideno informativno srečanje za gostinske in druge operaterje SDGZ prav na to problematiko, ob udeležbi izvedencev Tržaškega zdravstvenega podjetja, ki so izvedli raziskavo, in predstavnikov združenj, ki so sodelovala pri projektu. Za vse informacije v zvezi s tem je na razpolago tajništvo gostinske sekcije pri SDGZ v Trstu. Tel. 040 6724839.

Eurispes Težave začasno zaposlenih delavcev

V Italiji se množijo zaposlitve z atipičnimi pogodbami

Evropska agencija za statistiko Eurispes je pred kratkim objavila analizo stanja na tržišču dela po uvedbi reforme Biaggi. Ta reforma na novo uvaja celo vrsto atipičnih delovnih pogodb, ki naj bi pomagale, da bi postalo tržišče dela veliko bolj fleksibilno. Tako smo dobili pogodbo o začasnem delu, ko oseba ne sme biti zaposlena pri istem delodajalcu več kot 30 dni letno, pogodbo za projektno delo, kjer je oseba zaposlena pri nekem podjetju samo za izvedbo delovnega projekta, delno delovno mesto, kjer si isto delovno mesto deli več oseb, pogodbo o delu na vpoklic in še marsikaj. Izvedenci so trdili, da so te nove oblike delovnih pogodb namenjene predvsem osebam, ki iščejo prvo zaposli-

tev, in naj bi jim to pomagalo pri vstopu v delovno okolje. Statistiki pa so ugotovili, da so mladi, ki se prvič zaposlijo, le manjši del te zelo pisane množice oseb in da se le redkokdaj kaka taka začasna pogodba spremeni v običajno pogodbo o odvisnem delu. Po eni strani vse te pogodbe omogočajo podjetniku, da zaposluje osebe glede na dejanske potrebe, s katerimi se trenutno sooča v podjetju, po drugi strani pa ne dajejo delavcu potrebnih jamstev, da bi lahko v miru načrtoval prihodnost, saj so v glavnem začasne. Trenutno so te pogodbe najbolj razširjene med mladimi. Ugotovili so, da so to večinoma mlade ženske, da ima kar 83,2% vseh zaposlenih s takimi pogodbami univerzitetno

izobrazbo in da kar 75% vseh teh začasnih delavcev prejema manj kot 1.000 evrov na mesec. Kar 2/3 vseh teh začasnih zaposlenih pa so kronično začasni delavci in nimajo nobenih izglede, da bodo kdaj dobili sebi primerno odvisno delo, kjer bi uživali več zaščite in prejeli višje plače. Iz te analize izhaja, da uživajo začasno zaposleni zelo malo socialnoskrbstenih storitev in da ni gotovo, ali bodo kdaj sploh prejeli pokojnino, pa čeprav so vpisani v ločeno upravljanje socialnoskrbstenih prispevkov pri zavodu INPS in seveda tudi redno plačujejo prispevke, ki v končni analizi sploh niso tako nizki. Če pa je misel na pokojnino pri veliki večini teh začasnih zaposlenih, tudi sedanjost ni poseb-

no roznata, saj je plača nizka in jih ne prejemajo redno. Pri tem velja poudariti, da se mora pri pogodbah o odvisnem delu delodajalec držati določil iz kolektivne delovne pogodbe za sektor, v katerem podjetje deluje, pri drugih oblikah pogodb pa to ni predvideno, zato so plače teh začasnih zaposlenih precej nižje od odvisnih delavcev, pa čeprav delajo pri istem podjetju.

Začasno zaposleni pa imajo npr. težave pri najemanju bančnih kreditov. Ker njihovo delovno razmerje ne daje nobene gotovosti, jim banke navadno ne nudijo posojil. Ta negotovost pa dolgoročno tudi vpliva na zasebno življenje delavca. Velika večina začasnih zaposlenih ni poročena, zelo malo pa se jih odloči, da bodo imeli enega ali več otrok. Seveda pa ta začasnost kvarno vpliva tudi na zdravstveno stanje teh začasnih zaposlenih, saj jim le-ta povzroča stres in depresijo.

Mara Petaros

Kratke

19-letna Maja Cigoj iz Črnič letošnja vinska kraljica Slovenije

Komisija pri Pomurskem sejmu v Gornji Radgoni, ki vodi projekt o vinski kraljici Slovenije, je ta laskavi naslov podelila 19-letni Maji Cigoj iz znane vinogradniške in turistične kmetije Cigoj v Črnicah v Vipavski dolini. Izbrana je bila med osmimi kandidatami, med katerimi sta bili tudi dve dekleti iz Dutovelj na Krasu in iz Budanj na Vipavskem. Maja Cigoj je v pogovoru za Novi glas dejala, da je z visokim priznanjem zelo počaščena. Pred podelitvijo naslova je morala pred komisijo, ki jo je vodil direktor Pomurskega sejma Janez Erjavec, obrazložiti znanje s področij splošne izobrazbe, tujega jezika, zlasti pa pokazati, kaj ve o vinogradništvu in vinarstvu v Sloveniji. Maja je 11. vinska kraljica. Končala je srednjo ekonomsko šolo v Novi Gorici, sedaj pa obiskuje maturitetni tečaj pri gimnaziji v Novi Gorici. Študij bo nadaljevala na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, smer vinogradništvo. Svečano so jo kronali 14. t.m. v Radencih. Domačemu okolju in gostom z Vipavskega in Goriškega pa se je predstavila 15. t.m. v Črnicah.

Nova vinska kraljica bo v svojem enoletnem mandatu skrbela za razne oblike promocije slovenskega vinogradništva in vinarstva. Pravi, da se bo trudila za promocijo Slovenije kot vinorodne dežele in si prizadevala za višjo raven kulture pitja. Poudarila je še, da si bo prizadevala spoznati tudi slovenske vinogradnike na Goriškem in Tržaškem. Z nekaterimi vinogradniki in vinarji se je že srečala.

Nasveti varčevalcem

Debetna kartica poleg dviga gotovine, nakupa na prodajnih mestih, plačila cestnin (glej prejšnjo številko) omogoča še naslednje storitve: 1) **Dvig gotovine v tujini.** V tem primeru naša kartica nosi oznako npr. CIRRUS ali EUROCHEQUE. Najvišji dnevni dvig v sistemu povprečno znaša 200 evrov oziroma mesečno v 1.500 evrov v krajevni valuti. 2) **Nakupe na prodajnih mestih v tujini** (v veleblagovnicah, itd.). V tem primeru naša kartica nosi npr. oznako "MAESTRO". 3) **Ostale usluge:** vpogled v stanje na TR (saldo, izvleček), plačilo položnic, predplačilo storitev v mobilnih omrežjih, internet storitve.

Z razliko od debetnih nam kreditne kartice omogočajo kreditiranje in odložitve plačila pri nakupu raznih storitev (glej prejšnjo številko). Dejansko niso vezane na razpoložljivost na tekočem računu. Na izbiro

Plačilne kartice (3)

med prvo in drugo vrsto kartic torej vpliva tudi ugodnost kreditiranja kartičnih nakupov ali nakupov z odloženim plačilom. Zaradi tega upoštevamo tudi višino obrestnih mer, ki jih ponujajo izdajatelji kartic. Višina provizij za posamezne storitve ali menjalniški stroški za nakupe v tujini znašajo od 1 do 2 % nakupne vsote. Stopnja letne članarine za uporabo kreditnih kartic je odvisna od vrste slednje ter od izdajatelja (okvirno od 30 do 100 evrov letno). V svetovnem merilu prevladuje kreditna kartica VISA, kateri sledijo EUROCARD/MASTERCARD, nato AMERICAN EXPRES in za tem še druge. V Italiji je najbolj razširjena kartica "CARTA SI".

Pri izbiri moramo poleg stroškov upoštevati tudi uporabne lastnosti kartic. Uporabnik naj predhodno preveri, na kolikih bankomatih ali prodajnih mestih je mogoče kartico uporabljati. Dodatno se mora-

mo vprašati, katere vrste storitev lahko s kartico opravljamo (dvig gotovine, plačilo položnic, polog gotovine, nakupe na

prodajnih mestih, možnost opravljanja še nekaterih drugih storitev). Ob odhodu v tujino se odločimo za nabavo kartice, ki je v državi, kamor odhajamo, najpogosteje v uporabi.

Zaradi konkurence med izdajatelji kartic in posledične težnje po pridobitvi čim večjega števila uporabnikov, izdajatelji kartic ponujajo vrsto dodatnih ugodnosti, ki naj bi vplivale na odločitve o nabavi kartice. Med take ugodnosti lahko štejemo npr. nezgodno zavarovanje imetnika kartice za primer smrti ali invalidnosti, zavarovanje proti nevšečnostim med potovanjem (npr. zamuda letala, izguba prtljage). Zavarovalne vsote za take primere se med izdajatelji razlikujejo. Nekateri izdajatelji kartic ponujajo svojim uporabnikom bonitete v obliki popustov pri nakupih blaga in storitev na določenih prodajnih mestih, sodelovanje v nagradnih igrah in podobno. Pri večjih enkratnih nakupih doma, predvsem pa v tujini, pride prav kartica, ki omogoča enkratno prekoračitev sredstev na tekočem računu.

Bralci lahko sodelujejo v naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Stojan Pahor

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Srhljive novosti leta 2005

V levosredinski koaliciji se že spet kregajo! Ja, kakšna novost, si boste mislili. Ampak, kako je to mogoče, že spet isto. Kot vsakič. Kje je tukaj izvirnost? Saj so astrologi napovedovali, da bo leto 2005 polno sprememb in novosti. Polno novosti, ja... Michael Jackson je že spet obtožen spolnih zlorab nad mladoletniki: ko govorimo o novostih. Bolj senzacionalna in bolj neverjetna bi bila samo še novica, da se je Jackson odločil za lepotni kirurški poseg. Spremembe, kaj? Ločil se je še en zvezdniški par, Brad Pitt in Jennifer Aniston sta preklcala usodni da. Ponovno, višek izvirnosti!

Bogve, če bosta Tom Cruise in Nicole Kidman od bivših zakoncev Pitt-Aniston zahtevala odškodnino zaradi avtorskih pravic?

No, zakonske krize in prepiri. Stalnica, kljub novemu letu. Tudi predstavniki Oljke bodo morali za svoje zakonske prepire nameniti avtorski honorar dvojici Cruise-Kidman. Ja, predstavniki Oljke. Ali, kako se že imenujejo? Danes so nekoliko bolj sodobne kratice. Govorimo le še o FED in GAD. Očitno je, da so se Prodi in ostali odločili za volilno kampanjo po sms-ih. Pomislite, kako zamudno bi bilo vtipkovanje naziva Levosredinska koalicija Oljka, med-

tem ko štejejo FED in GAD samo tri črke. Novinar Lerner je bil nad zadnjim imenom naravnost navdušen. Po zakonu o par-

condicio je kmalu po tem tudi Fede (zaradi zasluge "na bojnem polju") baje prosil Berlusconi, naj desno koalicijo preimenuje v EMILIO.

Zakonske razprtije. Ne, saj pravzaprav niso razprtije. Gre za tehnično spektakularizacijo politike. Zakaj bi morala biti politika dolgočasna nočna mora, ko pa je lahko zabavna in nepredvidljiva odrska predstava? Ali celo srhljivka, ki bi je bil ponosen sam Alfred Hitchcock. Za vse to v Italiji skrbijo levosredinski politiki. Junija je na evropskih volitvah FI zabeležila strahoten poraz. Oktobra je na nadomestnih volitvah Oljka osvojila vseh 7 volilnih okrajev in osramotila Berlusconijevo zavezništvo z izi-

dom 7-0. Gre za velik politični kapital, ki bi ga s treznim upravljanjem levo-sredinci zlahka spremenili v zmago na letošnjih dežel-nih volitvah in na parlamentarni preizkušnji naslednje leto. Ampak, zakaj bi se morali italijanski državljani dolgočasi-ti, ko bi že vnaprej vedeli za zmagovalca? Ali ni privlačnejše tako politično ozračje, v katerem se do zadnjega ne ve, kdo je sploh v prednosti. Zadnji mesec volilne kampanje državljani vsaj ne bodo dremali pred TV zasloni.

No, v italijanski levi sredini se res trudijo, da bi ustvarili čim bolj nepredvidljiv scenarij. Srhljivejši od filma Psycho. Kako bi si lahko drugače razlagali tako temeljite poskuse predstavnikov Oljke, da ponovno razživijo politični scenarij, ki je bil za

množe že dokončno nagnjen na levo-sredinsko stran. Bojujejo se proti dolgočasenju italijanskih državljanov: tudi to je socialna politika, ni kaj!

Kregajo se že o vsem, o čemer se sploh lahko. Le vprašanje časa je, kdaj bo napočila kri-za, ali je Prodi zaradi prevelikega nosu res primeren za premiersko mesto? Je dovolj estetski za televizijo? In Fassino kot podpremier: saj je tako blede, kot bi vseskozi bo-lehal za salmonelo.

Všeč so mi srhljivke. Leto 2005, polno novosti, z njimi gotovo ne bo štedilo. Nestr-pno jih pričakujem!

Andrej Černic

Študija Vesne Cunja Rossi

Začetek jezuitov v Trstu

Prihod jezuitov je veliko pomenil za kulturni in civilizacijski razvoj Trsta, ki je bil na začetku 17. stoletja še znatno in nepomembno obrobno mesto Avstrije. To je lepo razložila Vesna Cunja Rossi na predavanju, ki ga je imela za tržaško zgodovinsko društvo Minerva, s katerim je prikazala rezultate svojega raziskovanja za doktorsko disertacijo na katoliški univerzi v Milanu. Mlada zgodovinarica - predstavil jo je prof. Fulvio Nascimbeni - ki se je že izkazala s svojo diplomsko nalogo o dopisovanju med goriškim nadškofom Attemsom in stiškim opatom, je svoje delo zastavila zelo temeljito, saj je obdelala vrsto jezuitskih in državnih arhivov v Trstu, na Dunaju, v Gradcu in Rimu, od teh jih je nekaj bilo do sedaj nedostopnih. Tako je prišla do zelo zanimivih in novih spoznanj o socialnih, gospodarskih in verskih razmerah v Trstu v daljšem obdobju, ki je bilo dokaj revno in gospodarsko neaktivno. Trst je takrat štel okoli 3000, morda 3500 prebivalcev, ki so še živeli za mestnim obzidjem, podeželje pa se je začelo takoj zunaj. Močno so se poznale posledice uskoških vojn in spopada z Benetkami. Cesar Ferdinand II. se

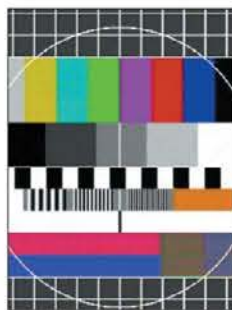
Sv. Ignacij Lojolski

je šele takrat zavedel velikih možnosti, ki jih je mesto s pristaniščem nudilo za razvoj trgovine in ga je začel ščititi z različnimi ukrepi. Tudi na verskem področju je bilo stanje slabo, duhovnikov je bilo malo, dejavnosti še manj, saj je protireformacija ni spodbudila. Prevladovala je težnja po preživetju. Prihod jezuitov - prva dva sta prišla leta 1619 iz Prage zaradi 30-letne vojne - je pomenil veliko za kulturno rast mesta, saj beležimo že naslednje leto prve gledališke predstave, kmalu potem pa je njihova šola dala priložnost za pridobitev temeljnega znanja in civilnega obnašanja. Jezuitska postojanka, štela je od 8 do 9 patrov, je bila dokaj samostojna, uživala pa je tudi več privilegijev, kar je povzročilo vrsto sporov in napetosti in celo vodilo do pravih spopadov.

Vodstvo jezuitskega reda v Rimu je bilo zaradi tega v skrbih in je imelo zelo pri srcu ohranitev stikov z mestom. Za to je v veliki meri pripomogla šola, v kateri je bilo vsako leto od 60 do 150 učencev in dijakov.

Prevladovali so pripadniki plemstva in meščanstva, vendar pa so bili zastopani tudi mladi iz podeželja, Slovenci s Krasa vse do Gradišča na eni strani in Postojne na drugi. Zamere med mestno upravo in jezuitsko postojanko so nastale tudi ob gradnji jezuitske cerkve Sv. Marije Velike, ki je terjala veliko javnih sredstev in je povzročila obsežna rušenja v starem mestnem jedru. O pastoralnem delu pričajo podatki o pridigah, ki so potekale v italijanščini in slovenščini ter nemščini (za vojake). Tudi podatki o članih kongregacije brezmadežnega spočetja pričajo o mešanem etničnem prebivalstvu. Študija Vesne Cunja Rossi torej potrjuje dosedanja spoznanja o tržaški preteklosti, doprinese pa vrsto novosti in novih podatkov o 17. stoletju, ki je bilo doslej razmeroma slabo raziskano.

OSTANI ZVEST NOVEMU GLASU!

NOVI GLAS JE TVOJ TEDNIK! NAROČI SE NANJ
IN PRIDOBİ NOVEGA NAROČNIKA!

POSAMEZNA ŠTEVILKA:

1,00 €

LETNA NAROČNINA 2005:

Italija: 45,00 €

Slovenija: 48,00 €

Inozemstvo: 85,00 €

Novi naročniki bodo prejeli knjižni dar.

Naročniki, ki bodo poravnali naročnino na Novi glas za leto 2005 do 31. januarja 2005, bodo sodelovali pri žrebanju za potovanje z Novim glasom po sledih svetih Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško v drugi polovici meseca maja 2005.

GORICA: Travnik 25 / tel. 0481 533177 (uprava) / fax 0481 548276 / uprava@noviglas.it
TRST: Ul. Donizetti 3 / tel. 040 365473 / fax 040 775419 / trst@noviglas.it